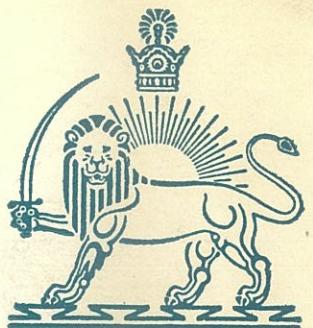

TÜSiAD

**iRAN
Ekonomisi**

**Türk
sanayicileri
ve
iş adamları
derneği**

88.955
Üs
975

388.955
TS
975
2.2

Türk
Sanayicileri
ve
İş Adamları
Dernegi

İRAN EKONOMİSİ

İSTANBUL

OCAK 1975

(Yayın No: TOSIAD-T/75.1.20)

TOSIAD LIBRARY

Cumhuriyet Caddesi, Dörtler Apt. 18/2 Elmadağ-İstanbul Tel.: 46 24 12

Türkiye'nin komşusu İran son yıllarda ekonomik ve sosyal atılım içindedir.

Dünya ülkeleriyle ticari ve mali ilişkilerini geliştirmektedir.

Bu çalışma İran ekonomisi hakkında Türk Sanayicileri ve İş Adamlarına toplu bilgi vermek amacıyla hazırlanmıştır.

Kısa sürede İran hakkında bilgi toplamadaki güçlükler, değişik kaynaklardan sağlanan bilgilerin gelişmesi ve İran Yılının farklılığı nedeniyle rakamların değişmesi çalışmada karşılaşılan başlıca güçlüklerdir.

Özellikle petrol fiyatlarında son aylarda ortaya çıkan beklenmedik yükselişlere dayalı olarak İran ekonomisinin çok dinamik nitelik kazanması karşısında, bu çalışmada yer alan bir çok rakamların son durumu yansıtamayacağını kabul etmek gereklidir.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
BÖLÜM I	
GENEL BİLGİLER	3
Hür Teşebbüse Karşı Tutum	3
Paranın Görünümü	4
Yabancı Yatırımlara Karşı Tutum	4
Yabancı Yatırım Örnekleri	5
Yabancı Sermaye Yatırımlarının Kârlılığı	5
Devletin Sanayideki Rolü	6
Kamu Yönetimindeki Sanayi Kuruluşları	6
Devletleştirme Politikası	7
Yabancı Sermaye İşlemleri	7
Yabancıların Payı Hakkında Kısıtlamalar	8
Gayrimenkul Alınması	8
Mahalli Bir Firma Kurmak	8
Fiyat Kontrolü	9
Kambiyo Kontrolü	9
BÖLÜM II	
ÜLKE VE SOSYAL-EKONOMİK YAPI	
İran Tarihi	10
İran'da Devlet Yapısı	10
Sosyal Yapı	11
Ekonomik Yapı	11
Milli Gelir	14
Tarım Kesimi	16
Kooperatifler	19
Sanayi ve Madencilik	19
Başlica Sanayi Ürünleri	20
Madencilik ve Taşocakçılığı	21
Sanayi ve Madencilik Yatırımları	23
Fiyatlar	25
Ücretler	26
Para ve Kredi	27
Yabancı Sermaye Yatırımları	28
Bütçe ve Maliye	29
Diş Ekonomik İlişkiler	31
Diş Ticaret İlişkileri	32
Diş Ticaret Rejimi ve Gümrükler	33
Türkiye İran Diş Ticaret İlişkileri	

Yıl : 1354 (1974 Mart-1975 Mart)

Para : Riyal (1\$=67.5 Riyal) (1 Riyal=21 Kuruş)

Yüzölçümü : 1.648.000 Km²
Nüfus Yoğunluğu : 18 Kişi/Km²

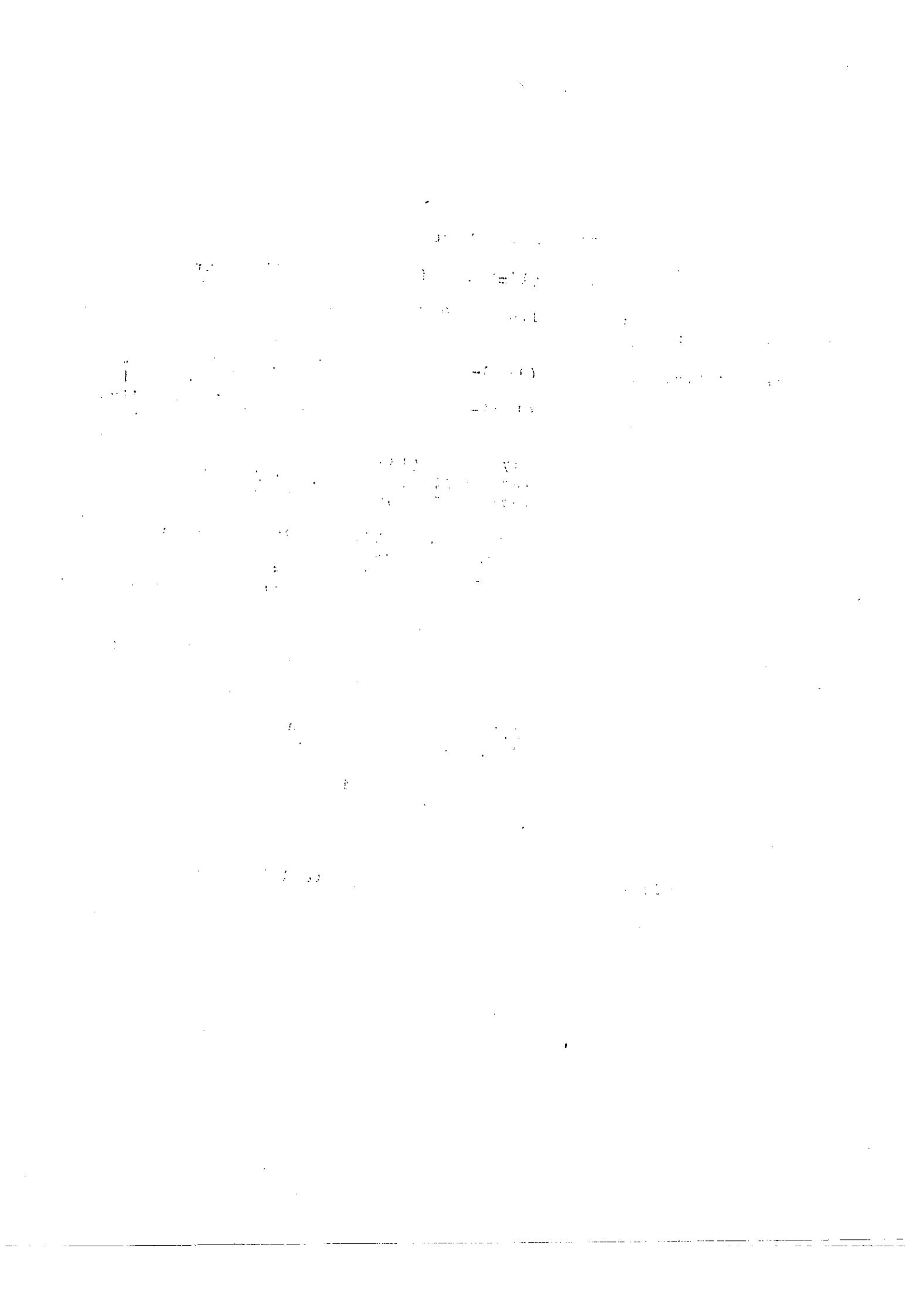
Petrol Gelirleri: (1973-1974 Mart 1353) 1.549 Milyar Riyal
Yaklaşık 300 Milyar TL.
(1974-1975 Mart 1354) 1.773 Milyar Riyal
Yaklaşık 350 Milyar TL.

Fert Başlı Gelir : 1972-1973 (1352) 808 \$
1973-1974 (1353) 1.243 \$
1974-1975 (1354) 1.570 \$

Bütçe : 1972-1973 (1352) 785 Milyar Riyal
1973-1974 (1353) 2.081 Milyar Riyal
1974-1975 (1354) 2.445 Milyar Riyal
Yaklaşık 500 Milyar TL.
% 28 Savunma
% 24 Yatırım
% 18 Sosyal Hizmetler
% 10 Kamu Hizmetleri

Gıda İthalatı : 1974-1975 Mart
2.5 Milyon ton hububat
280.000 ton nebatı yağı
420.000 ton şeker
300.000 ton pirinç
70.000 ton et

(Kaynak: Amir Abbas Hoveyda'nın Bütçe Nutku 1974)

İRAN/TÜRKİYE
(1972)

	<u>İRAN</u>	<u>TÜRKİYE</u>
Nüfus (Milyon)	30.6	37.0
SBYA (Son beş yıldaki artış) 1980	%16.2 38.8	%13.4 46.5
GSMH (1 Milyar \$) SBYA	15.8 %40.0	16.0 %30.9
Milli Gelir (Milyar \$)	14.1	15.4
SBYA Adam Başı (\$)	%113.0 452.6	%118.0 417.0
İmalât Sanayii / GSYİH		
1971	13.0	19.1
1966	29.7	18.2
İhracat (Milyon \$)	2.937.0	832.0
SBYA	%52.0	%69.0
İthalât (Milyon \$)	2.410.0	1.558.0
SBYA	%115.0	%126.0
Özel Tüketim Harcamaları (Milyar \$)	7.75	7.80
SBYA	%66.0	%26.3
Otomobil Sayısı (Bin adet)	323.	157
Bin kişiye düşen otomobil Kamyon ve otobüs sayısı (Bin adet) SBYA	10 106 %116	4 219 %67
Çelik Tüketimi 1972 (Bin metrik ton)	122	1.869
Elektrik Üretimi (Milyar Kws)	6.38	11.14
SBYA	%174	%79

(Kaynak: Business International Yayınları)

BÖLÜM I

GENEL BİLGİLER

1. Petrol geliri genellikle kırsal nüfusun kalkınmasının hızlandırılmasında kullanılmaktadır. Toprak reformunda başarılı sonuçlar elde edilmiştir. Sırdı Öncelik 400 dönümün üstündeki her çiftçiyi makinelestirmek ve toplumu eşitmektir.
2. İran bir "monarşi"dir. Ülkeyi Sah yönetir. Başbakanı Sah tayin eder. Başbakan Amir Abbas Hoveyda meclisin büyük çoğunluğunun desteği sahiptir. Bu desteği 1975'deki seçimlerden sonra da devam etmesi beklenmektedir.
3. Temelde Batı taraftarı olmakla beraber Sah, ülkesinin kalkınması için Doğu, Batı bloklarına mensun birçok ülke ile hükümetlerarası ya da özel sektör kuruluşları aracılığıyla anlaşmalar yapmaktadır.
4. Yabancı petrol şirketlerinin millîleştirilmesi, ham petrol fiyatlarının artırılması gibi birçok konularda İran Orta-Doğu ülkelerine önderlik etmiş, fakat bölgenin askeri ve siyasi anlaşmazlıklarına karışmamıştır.
5. İsrail ile bir anlaşmazlığı olmamakla beraber, genellikle İslâm davalarını destekler.

Hür Teşebbüse Karşı Tutum

6. İran hükümeti, sanayi alanındaki devlet girişimlerini yerli girişimcilerin güçlerinin yetmediği alanlara inhisar ettirmekte ve hür teşebbüsü desteklemektedir. Bununla beraber ülke ikinciçi devlet etkisi çoktur, birçok sanayi kolları için % 20 kâr haddi yeterli görülmektedir. Aşırı kâr saflayan faaliyet kollarında hükümet bazı maddeleri ithal ederek tanzimsatıları yapmaktadır.
7. 1973-78 yıllarını kapsayan Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ise yılda % 25.9 bir kalkınma hızı önsözülmektedir.
8. 1973'de fiyatlar % 13 artmıştır ve enflasyon ciddi bir sorundur. Hükümet fiyatları dondurarak ve kâr hadleri tavın ederek enflasyonla savaşmaktadır.
9. İran'ın hızlı kalkınmasının belki de başlıca sebebi petrolede hızla artan üretim ve fiyatlardır. İran Orta-Doğu'da Suudi Arabistan'dan sonra en büyük petrol ihracatçısıdır. Gerek

. / ..

üretilen petrol, gerekse üretim faaliyetlerinin yabancılar- dan devralınmış olması dolayısıyla İran'ın payı önümüzdeki yıllarda artmaya devam edecektir. Petrol gelirleri yerli yatırımların yanı sıra, (Temmuz 1974'de Krupp hisselerinin % 25'ının alınması misalinde olduğu gibi) yabancı şirketlerin satın alınmasında da kullanılmaktadır.

10. İran'ın süratli kalkınmasının bir diğer nedeni de kalkınma planlarının iyi uygulanmasıdır. Beşinci Beş Yıllık Planı süresince (1973-78) petrol ve gaz sektöründe % 31, sanayi ve maden sektöründe % 18, hizmetlerde % 16 ve tarımda ise % 7'lik artış sağlanmaktadır.
11. Plan döneminde 1973'de 556 dolar olan fert başına milli gelir 1978'de 1.521 dolara yükselecektir. (Milli Gelir rakamlarında değişik kaynaklara göre farklılıklar vardır.)

Para

12. İran'ın döviz rezervleri Nisan 1974'de 1972 sonundaki miktarın bir misli artarak 2.2 milyar dolara yükselmıştır. Önümüzdeki yıllarda riyal'in fevkalâde kuvvetli bir para olmaya devam etmesi beklenmektedir.

Yabancı Yatırımlara Karşı Tutum

13. Hükümet, yabancı yatırımları artırmaya isteklidir. Bununla beraber son zamanlarda bu konudaki politikası daha seçici olmuştur. İran sermayesinin faaliyette olduğu alanlara yatırım müsaadeleri daha zor verilmekte, yabancı ortak payının % 30 ile 45 arasında sınırlandırılmasına çalışılmaktadır. Bu kısıtlamalar dışında başka önlemler yoktur. 1972-73 döneminde yılda 17.5 milyon dolar olan yabancı sermaye girişi 1973-74'de, yılda 140 milyon dolara yükselmıştır. 1956'dan beri izin verilen projelerin toplam tutarları 1.2 milyar dolar olarak tahmin edilmektedir. Bu yatırımların % 25'i ABD, % 15'i Almanya ve İngiltere, % 11'i Japonya ve % 9'u Fransa tarafından yapılmaktadır.
14. İran ve Fransa arasında Temmuz 1974'de imza edilen bir anlaşmaya göre İran'ın vereceği petrole karşı Fransa, İran'da önümüzdeki yıllarda 1 milyar dolar tutarında yüksek teknoloji gerektiren tesisler inşa edecektir. (Örneğin nükleer güç kaynakları gaz sivilactırma tesisleri, petro-kimya tesisleri, gaz nakil tankerleri vs.) Almanya, İtalya ve İngiltere, Fransız örneğini takip etmektedirler.

Yabancı Yatırım Örnekleri

15. ABD Firmaları:

- Du Pont 1977'de hizmete girecek 250 milyon dolarlık sentetik fiber fabrikası (%40 yabancı hisse) İranlı ortaklar Sanayi ve Maden Kalkınma Bankası ve Sanayi Kredi Bankası,
- Carrier Corp (% 51'i yerli) İranlı ortak Sholeh Khavar Corp ile soğuk hava tesisleri fabrikası,
- Phelps Dodge (%25 hisse) ve bir Danimarka Şirketi olan Nordiske Kabel (%10 hisse) ve İranlı ortaklar ile 25 milyon dolarlık bir tel ve kablo fabrikası,
- S.C.Johnson İranlı ortaçı Teebi ile hasaraltı ilaçları ve mobilya cilâsi fabrikası,
- Gould firması elektrik sayacı üretecek bir yatırım gerçekleştirmektedir.

16. B. Alman Firmaları:

- Henkel sanayi temizlevicileri ve tekstil ve deri fabrikaları için komponentler tesisi,
- Bayer (%35) ve İsviçreli ortaçı Invenda (%15), İranlı ortakları Milli İran Petrol Şirketi (%50) ile birlikte 125 milyon dolarlık Caprolacton tesisi için gerekli müsaadenin çıkması için beklenmektedir.
- Veba Gelsenberg Milli İran Petrol Şirketi ile ortak olarak rafineri kurmak için müzakerede bulunmaktadır.

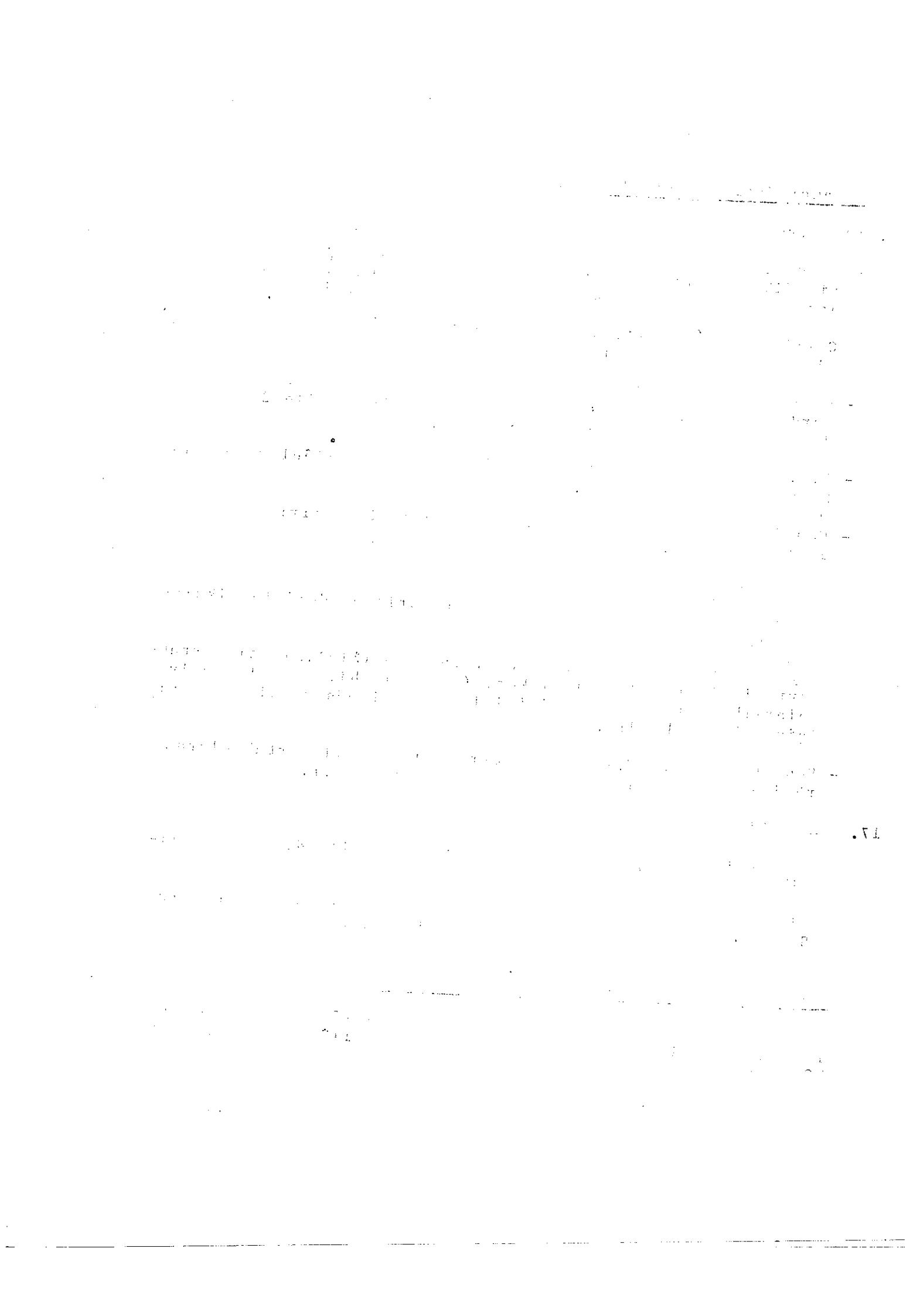
17. Japon Firmaları:

- Bridgestone ve Marubeni İranlı ortakları ile dış ve iç lastik tesisleri kurmaktadır.
- Mitsubishi, Nippon Tooki KK ve Takasage sanayi şirketi İran Sanayi ve Maden Kalkınma Bankası ile ortak seramik mozaik fayans tesisi kurmaktadır.

Yabancı Sermaye Yatırımlarının Kârlılığı

18. Yabancı yatırımların İran'da elde ettikleri kârlar hakkında istatistikî bilgi olmamakla beraber, % 20 ilâ % 30 arasında kâr edildiği sanılmaktadır.

. / .

Devletin Sanayideki Rolü

19. İran'ın kalkınma planları devletin büyük ölçüde sanayi yatırım yapmasını öngörmektedir. Kamu yatırımlarının amacı hızlı sanayileşmeyi sağlamak ve özel sektörü desteklemektir.
20. Tabii kaynakların işletilmesi konusunda ise kamu yabancı hakimiyetini önlemek için yatırım yapmaktadır. Son zamanlarda Hükümet bazı sanayi kollarındaki hisselerini mahalli yatırımcılara satmaya başlamıştır. Bununla beraber hızla gelişen sanayi ile birlikte kamu yatırımlarının da artması beklenmektedir. Devlet genellikle alt yapı ve özel sektörün girişemeyeceği büyülükteki yatırımları ele almaktadır. Kamu sektöründeki sanayi işletmeleri genellikle verirli şekilde yönetilmektedir.

Kamu Yönetimindeki Sanayi Kuruluşları

21. Petrol, tütün ve sigara, nükleer enerji üretimi ve maden arama devlet kontrolü altındadır. Bununla beraber devlet bu konularda da özel, hattâ yabancı girişimlere ortak yatırım imkânı tanıyabilmektedir.
22. Diğer devlet yatırımları çelik, alüminyum petrol ve petro-kimya, ağır makinalar ve inşaat malzemesi gibi temel sanayilerdir.
23. Önemli Devlet Holdingleri, Sanayi Kalkınma ve Yenileme Teşkilâti (IDRD), ile Millî İran Petrol Şirketi (NIOC), ve Millî Petro-Kimya Şirketi (NPC)dir.
24. Son zamanlarda kamu yatırımlarının hisselerinin halka satılmasına ilişkin eylem kuvvetlenmektedir.
25. Kamu-özel ortaklıklarda devlet daha büyük hisseyi özel şirkete bırakmaktadır.
26. Kamu-yabancı girişimci ortaklıkları halihazırda şu alanlarda faaliyet göstermektedir. Uçak bakım tesisi, entegre millî telekomünikasyon tesisi, elektrik motorları fabrikası, alüminyum tesisi ve petro-kimya tesisi. İran'da iş yapan yabancı girişimciler, İran kamu sektörünün ortaklıklarda ciddi ve güvenilir olduğunu belirtmektedirler. İran ve Pakistan Hükümetlerinin ortaklığıyla 50 milyon dolarlık alüminyum tesisi inşa eden Reynolds Alüminyum ilgilileri memnuniyet ifade etmektedirler.

. / ..

Devletleştirme Politikası

27. İran Anayasası uyarınca kimsenin malı istimlâk edilemez, devletleştirme ile devletleştirilemez. Bunun tek istisnası seriat hükümleridir ki, bu hallerde de makul bir tazminat ödenecektir.
28. Ocak 1973'de Yabancı Petrol Konsorsiyumuna İran'la işletme anlaşmalarının biteceği 1979 senesinden öteye faaliyetlerine izin vermeyeceği ihbar edilmiştir.
29. Petrol üretimi, devletçe yeni kurulan millî şirketçe yürütülmektedir. Fakat üretimde fiilen sorumluluk yüklenenler eski üretim firmalarıdır. Bunlar mukavele ile üretimi millî şirket adına sürdürmektedirler.

Yabancı Sermaye İşlemleri

30. İran'daki yabancı girişimi düzenleyen temel kanun 1955 tarihli yabancı sermayeyi teşvik ve yabancı sermayeyi koruma kanunu ve bunun Kasım 1956 tarihli uygulama kararnamesidir. Yeni yabancı yatırıım talepleri Yabancı Yatırımları Teşvik Koruma Merkezince (CAPFI) incelemekte ve eğer uygulanacaksa teşvik tedbirleri burada tespit edilmektedir.
31. Yabancı sermayenin yatırıım işlemleri hukuki, iktisadi ve sınai açılarından Daimi Komite tarafından incelendiktan sonra Denetleme Konseyine gönderilir. Konsey Tahran dışındaki projelere ve teknik-idarî know-how getiren projelere öncelik vermektedir.
32. İhracat gereği ve iş başında çıkışından sonra, üzerinde en çok durulan husus istihdam edilecek yabancı personel konusudur. Bunların sayıları ve yerlerine İranlı yetiştirmek için ne kadar süreyle ihtiyaç duyulacağının istemlerde açıklıkla belirtilmesi gerekmektedir.
33. İhracatı teşvik tedbirleri, vergi muafiyetleri ve diğer teşvik tedbirleri ile diğer özel mülâhazaların açıkça yatırımcı tarafından talep edilmesi lâzımdır.

. / ..

to the point of the arrow, which is the same as the angle between the axis of the rod and the vertical line through the center of the disc. This angle is denoted by α . The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by β .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by γ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by δ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ϵ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ζ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by η .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ϑ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ϕ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ψ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ω .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by χ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ψ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ϑ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ϕ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ψ .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by ω .

The angle between the vertical line through the center of the disc and the horizontal line through the center of the disc is denoted by χ .

34. İran Kanunları bu konuları içermemişti için her yatırım için şartlar Denetleme Konseyinde ayrı ayrı müzakere edilip kara-ra başlanmaktadır.
35. Müracaat kabul olunduktan sonra CAPFI, yatırım izin belgesini kaleme almaktadır. Bu belgenin Bakanlar Kurulunca onaylanması gerekmektedir. Bakanlar Kurulu yatırım hakkındaki belgeyi 12 içinde CAPFI'ye iade etme durumundadır. Ancak 6 aya kadar gecikmeler olağandır. Yatırım izin belgesinin alınmasından sonra yabancı yatırımcı, yatırım için transfer ettiği sermaye ve muhtemel kârını yurt dışına çıkarabileceğine dair bir anlaşmayı Merkez Bankası ile imzalar. İlgili Bakanlık ile Maliye ve İktisat Bakanlıklarının da ayrıca izinleri alınır.
36. İzin belgesinin istihsalini talep eden 12 ay içinde çalışmalara başlanmalıdır. Burunla beraber mücbir sebepler karşısında 6 aylık bir ek süre alınabilir. Faaliyete geçildikten sonra Hükümet müdahalesi asgariye iner.

Yabancıların Payı Hakkında Kısıtlamalar

37. 1972'de yürürlüğe giren ve bankalarda % 40'in üstünde yabancı istiraki kısıtlayan kanun dışında yabancıların hissesini kısıtlayan mevzuat yoktur. Ancak, tatbikatta İran Hükümeti yabancıların hissesini % 49 veya altında tutmaya dikkat etmektedir. Genel uygulama yabancılarla % 35 hisse hakkı tanımıştır. % 90'a kadar varan hisseler ancak tarım ve yatırım malzemesi konusunda yapılan yatırımlara veya çok yüksek nitelikte bir teknolojinin İran'a getirilmesi veya yüksek oranda ihracat taahhüdünde uygulanmaktadır. Bununla beraber birçok yabancı şirket yerli ortaklarıyla yaptıkları anlaşmalar vasıtasyyla idareyi ellişinde tutmaktadır.

Gayrimenkul Alınması

38. Yabancı şirketler ve yabancı uyrukluların endüstriyel amaçlarda kullanılmak üzere veya şahsi mülk olarak arsa ve bina almalarına müsaade edilmektedir. Yabancıların tarıma müsait toprakları almasına izin verilmez.

Mahalli Bir Firma Kurmak

39. 1931'de yürürlüğe konulan 1969'da değiştirilen İran Ticaret Kanununa göre 2 tip anonim şirket kurulabilir. Halka açık şirketler ve özel şirketler. Halka açık şirketler halka hisse

. / .

12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200
201
202
203
204
205
206
207
208
209
210
211
212
213
214
215
216
217
218
219
220
221
222
223
224
225
226
227
228
229
230
231
232
233
234
235
236
237
238
239
240
241
242
243
244
245
246
247
248
249
250
251
252
253
254
255
256
257
258
259
260
261
262
263
264
265
266
267
268
269
270
271
272
273
274
275
276
277
278
279
280
281
282
283
284
285
286
287
288
289
290
291
292
293
294
295
296
297
298
299
300
301
302
303
304
305
306
307
308
309
310
311
312
313
314
315
316
317
318
319
320
321
322
323
324
325
326
327
328
329
330
331
332
333
334
335
336
337
338
339
340
341
342
343
344
345
346
347
348
349
350
351
352
353
354
355
356
357
358
359
360
361
362
363
364
365
366
367
368
369
370
371
372
373
374
375
376
377
378
379
380
381
382
383
384
385
386
387
388
389
390
391
392
393
394
395
396
397
398
399
400
401
402
403
404
405
406
407
408
409
410
411
412
413
414
415
416
417
418
419
420
421
422
423
424
425
426
427
428
429
430
431
432
433
434
435
436
437
438
439
440
441
442
443
444
445
446
447
448
449
449
450
451
452
453
454
455
456
457
458
459
460
461
462
463
464
465
466
467
468
469
470
471
472
473
474
475
476
477
478
479
480
481
482
483
484
485
486
487
488
489
490
491
492
493
494
495
496
497
498
499
500
501
502
503
504
505
506
507
508
509
510
511
512
513
514
515
516
517
518
519
520
521
522
523
524
525
526
527
528
529
530
531
532
533
534
535
536
537
538
539
539
540
541
542
543
544
545
546
547
548
549
549
550
551
552
553
554
555
556
557
558
559
559
560
561
562
563
564
565
566
567
568
569
569
570
571
572
573
574
575
576
577
578
579
579
580
581
582
583
584
585
586
587
588
589
589
590
591
592
593
594
595
596
597
598
599
599
600
601
602
603
604
605
606
607
608
609
609
610
611
612
613
614
615
616
617
618
619
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
649
650
651
652
653
654
655
656
657
658
659
659
660
661
662
663
664
665
666
667
668
669
669
670
671
672
673
674
675
676
677
678
679
679
680
681
682
683
684
685
686
687
688
689
689
690
691
692
693
694
695
696
697
698
699
699
700
701
702
703
704
705
706
707
708
709
709
710
711
712
713
714
715
716
717
718
719
719
720
721
722
723
724
725
726
727
728
729
729
730
731
732
733
734
735
736
737
738
739
739
740
741
742
743
744
745
746
747
748
749
749
750
751
752
753
754
755
756
757
758
759
759
760
761
762
763
764
765
766
767
768
769
769
770
771
772
773
774
775
776
777
778
779
779
780
781
782
783
784
785
786
787
788
789
789
790
791
792
793
794
795
796
797
798
799
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848
849
849
850
851
852
853
854
855
856
857
858
859
859
860
861
862
863
864
865
866
867
868
869
869
870
871
872
873
874
875
876
877
878
879
879
880
881
882
883
884
885
886
887
888
889
889
890
891
892
893
894
895
896
897
898
899
899
900
901
902
903
904
905
906
907
908
909
909
910
911
912
913
914
915
916
917
918
919
919
920
921
922
923
924
925
926
927
928
929
929
930
931
932
933
934
935
936
937
938
939
939
940
941
942
943
944
945
946
947
948
949
949
950
951
952
953
954
955
956
957
958
959
959
960
961
962
963
964
965
966
967
968
969
969
970
971
972
973
974
975
976
977
978
979
979
980
981
982
983
984
985
986
987
988
989
989
990
991
992
993
994
995
996
997
998
999
1000

senedi satabilirler. Özel şirketler hiçbir surette halka ortaklık hakkı tanıyamazlar.

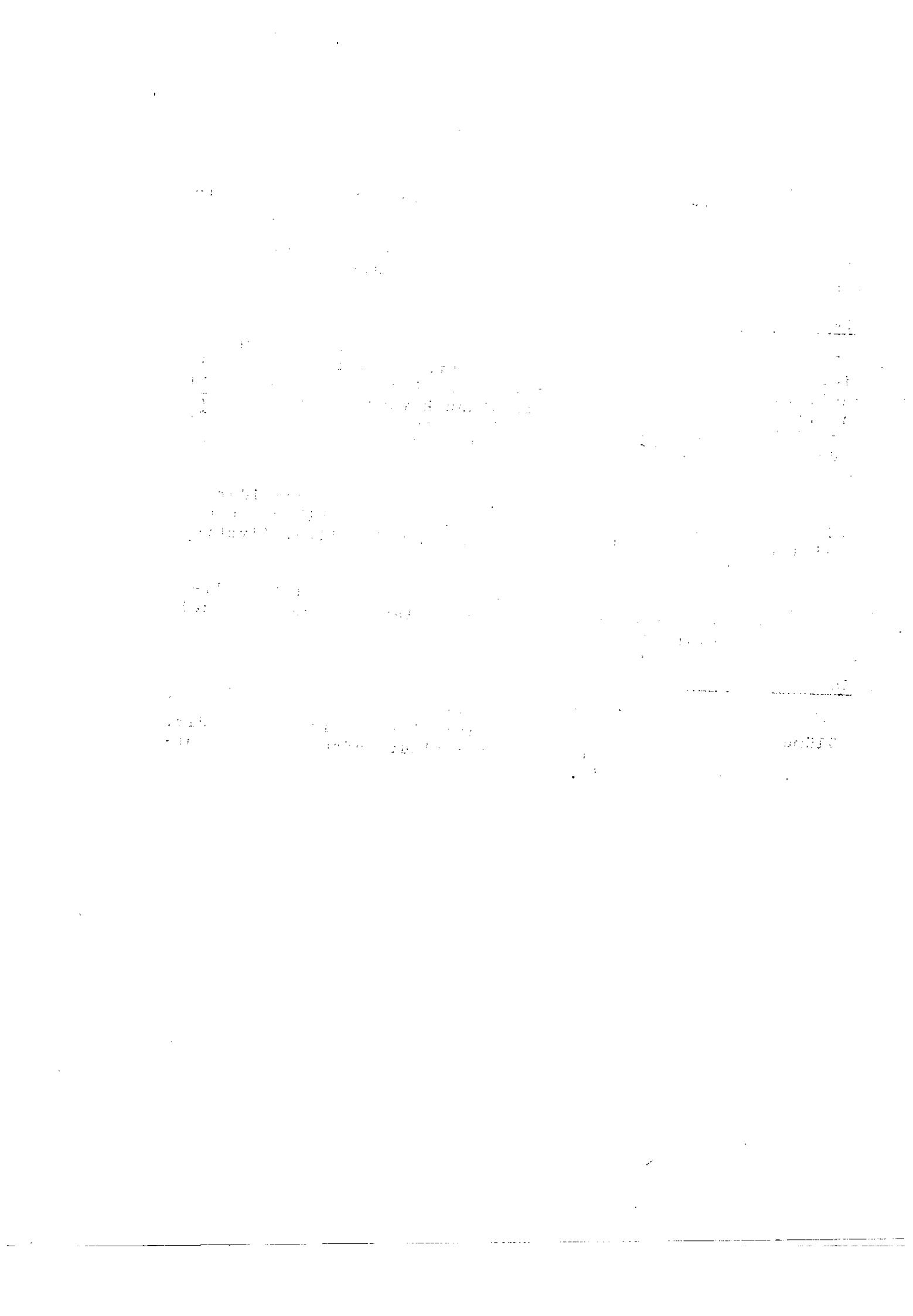
40. Hükümet halka açık şirketleri destekler, özel şirketlerin de halka açık şirket haline dönüşmesinden yanadır.

Fiyat Kontrolu

41. 1973 senesinde hükümet enflasyonu önlenecek amacıyla bütün üreticiler, dağıticılar ve perakende satıcılar için Dahiliye Bakanlığının Fiyat Kontrol Dairesine ve Ticaret Bakanlığına fiyat listeleri vermeleri zorunluluğunu koymuş, fiyatlar 1973 senesinin 22 Mayıs tarihi itibarıyle dondurulmuştur. % 20 kâr haddinin üzerinde kâr yapan şirketler hükümetçe faaliyetten men edilmektedir.
42. Fiyatları kontrol etmek amacıyla, hükümet tarafından idare edilen şirketler vasıtasiyla çimento, şeker, lastik ve bunun gibi ihtiyaç maddelerinin hemen hemen hepsi maliyet fiyatına satılmaktadır.
43. Bu genel fiyat kontrolü uygulaması dışında Ticaret Bakanlığıncı ilâçlara, otomobil ve motor parçalarına uygulanan özel bir kontrol sistemi vardır.

Kambiyo Kontrolu

44. Kambiyo Kontrolleri İran'daki Merkez Bankası, Kambiyo Kontrol Bölümü tarafından yapılır. Kontroller umumiyetle sıkıdır. Fakat benzinden çok döviz gelmeye başladığından beri bu kontroller biraz gevsemıştır.

BÖLÜM II

ÜLKЕ VE SOSYAL-EKONOMİK YAPI

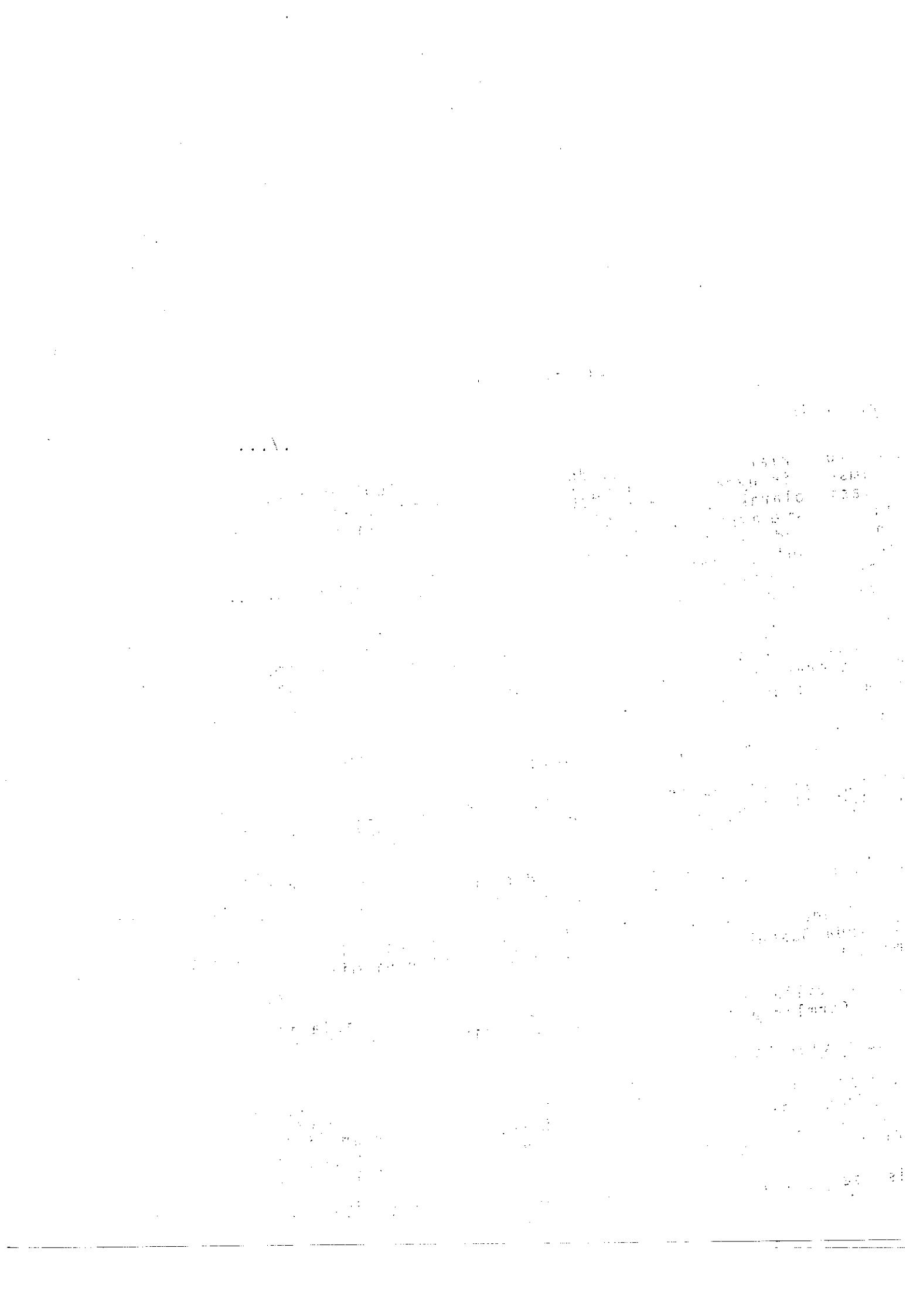
İran Tarihi

45. İran topraklarında çok eski dönemlerde, M.Ö. 4000 yıllarında, tarımsal bir uygarlık bulunduğu anlaşılmaktadır. Ari'ler, yaklaşık olarak M.Ö. 2000 yıllarında buraya gelmişler ve iki temel bölge ayrılarak, Med'ler ve Pers'ler olarak, Ülkeyi yönetmişlerdir. M.Ö. 550 yıllarında, Büyük Sirus, Pers İmparatorluğu'nu kurmuştur. Daha sonra çeşitli istilâlara maruz kalan İmparatorluk, Safavi'ler döneminde (1499-1737) belirli bir istikrara kavuşmuştur.
46. 1736-47: Nadir Şah, (Avşar egemenliği) 1794 de Aga Muhammet Han, (Kaçar sülâlesi) İran'a hakim olmuş 19 uncu yüzyılda, İran topraklarının büyük bir bölümüne, Afganistan ve Rusya sahip olmuştur.
47. 1901 yılında İran'da petrol bulunmuş ve 1907 de İran, İngiliz ve Rus nüfuz alanlarına bölünmüştür.
48. 1921-1925 yıllarında İran Ordusu subaylarından Rıza Han, bir darbe ile Kaçar sülâlesini devirmiş ve Şah seçilerek Pehlevî Sülâlesini hakim kılmıştır.
49. 1941 yılında Nazi Almanyası'nın tehditlerine karşı koymak gerekçesiyle İngiliz ve Rus Orduları İran'ı işgal etmişlerdir.
50. 1946 yılında Rus Orduları, İran'dan çekilmişlerdir. 1951-1953 yıllarında Başbakan Musaddık, sanayi kuruluşlarını millileştirmiştir.
51. 1961-1962 yıllarında İran Şahı, Toprak Reformu'nu açıklamış diğer reformların da uygulanmasına başlanmıştır.

İran'da Devlet Yapısı

52. İran, 1906 yılında onaylanan Anayasa gereğince Meclis'e dayanan bir monarşik düzen ile idare edilir. Meclis'lerden birincisi Senato'dur. Senato'nun 60 üyesi vardır ve yarısı şah tarafından seçilir. Diğer yarısı da 4 yıl için seçimle gelir.
53. Meclis ise, 219 üyeli olup 4 yılda bir seçimle işbaşına gelir.

. / ...

54. İran'ın devlet başkanı, Şah'dır Şah Muhammet Rıza Pehlevi 1919 yılında doğmuştur ve babasının Taht'ı bırakmasından sonra 1941 yılında Taht'a geçmiştir.
55. İran 14 ile ayrılmıştır. Her il, bir Genel Vali ile yönetilmekte ve Valiler, doğrudan Merkezi Hükümet'e sorumlu bulunmaktadır.

Sosyal Yapı

İstihdam

56. İran'da, çalışanların sayısı, geçen son 6 yıl içerisinde, % 29,5 oranında artmış ve 1972 yılında görülen % 8 oranındaki artışla, 3.2 milyona yükselmıştır. Nüfusun % 40,1 i tarım kesiminde, yüzde 29,0'u sanayi ve madencilik kesiminde, % 30 u da diğer hizmetlerde çalışmaktadır. Son yılda, tarım kesiminde istihdam edilen nüfus, % 2 oranında gerilemiş; sanayi ve madenler sektörü % 6,6 oranında artış göstermiştir.

Eğitim

57. 1972 yılında, İran'da, 3,2 milyon öğrenci ilk okullarda, 1,4 milyon öğrenci orta okullarda, 97.000 öğrenci de yüksek okullarda ve Üniversitede eğitim görmektedir.
58. 1972 yılında kurulan 50 eğitim merkezinde 6-12 yaşındaki çocukların zorunlu eğitim getirilmiş ve bu dönemin uygulanması sonucu, okuryazar oranı, % 36 ya yükselmıştır.
59. İran dili, Hind-Avrupa kökenine bağlı Ari dili olup Arap harfleriyle yazılıp okunmaktadır.

Ekonomik Yapı

Planlı Kalkınma

60. İran'ın kalkınma planları, karma ekonomi düzenine dayanmaktadır. Şimdiye kadar 4 plan hazırlanmış ve uygulanmıştır. 5inci plan ise, 1973 yılında uygulamaya konulmuştur.

61. Plan hedeflerinin, özellikle, Petrol gelirleri ile, son on yılda, gerçekleştirildiği. Örneğin 1972 yılında, gayrisafi milli hasılanın sabit fiyatlarla % 14.2 cari fiyatlarla % 21.2 oranında artış gösterdiği, fert başına gelirin 566 dolara yükseldiği anlaşılmaktadır.
62. Dördüncü plan döneminde (1967-1972) kalkınma hızı % 9.4 oranında öngörüldüğü halde gerçekleşme ortalama % 11.6 olmuştur.
63. 21 Mart 1973-20 Mart 1978 yılların kapsayan Beşinci Kalkınma planının, özellikle, Tarım, sanayi, petrol, ulaştırma, ve eğitim alanlarına ağırlık verdiği, sanayi kesimindeki gelişmenin % 15 oranında gerçekleşmesini hedef aldığı, kalkınma hızı için % 11.4 oranında bir gelişmeyi öngördüğü anlaşılmaktadır.
64. 1974 yılında petrol gelirlerinin ilk tahminlerin üzerine çıkması (ilk tahminlere göre 1974 yılı için petrol gelirlerinin 12-14 milyar doları bulması bekleniyordu. Son tahminler ise, bu gelirlerin 20 milyar doları aşacağını göstermektedir) nedeniyle, 5. Beş Yıllık Kalkınma Planının yeniden gözden geçirilmesini gerektirmiştir; yatırımlar, % 60 oranında arttırılarak 68.6 milyar dolara yükseltilmiştir. Yeni yatırımların 45.4 milyar doları Devlet, 23.2 milyar dolarını da özel sektör yatırımları teşkil etmektedir.
65. Yeni Plan hedeflerinin aşağıdaki biçimde gerçekleştirilmesi öngörülmektedir:

. / ...

1900

1900
1900
1900

1900
1900
1900
1900
1900

1900
1900
1900
1900
1900

1900
1900
1900
1900
1900

1973-1978 Döneminde İran'da Devlet Yatırımları

	Plan'daki Hedefler (Milyon Riyal)	Yeni Plan Hedefleri (Milyon Riyal)
Tarım	121	239,6
Sulama	105	160,0
Sanayi	180	352,1
Madencilik	45	62,0
Petrol	130	333,0
Gaz	24	51,0
Elektrik	53	240,0
Haberleşme	36	91,4
Şehircilik	36	60,0
Köylerin Geliştirilmesi	36	45,0
Devlet Binaları Yapımı	21	320,0
Konut Yapımı	90	230,0
Eğitim	127	130,0
Kültür ve Sanat	5	10,0
Turizm	7	11,0
Sağlık	24	43,0
Sosyal Hizmetler	5	9,0
Spor	9	15,0
Kamu Hizmetleri	-	32,0
İllerin Geliştirilmesi	-	10,0
Düger Yatırımlar	-	403,0
T O P L A M	1.126	2.848,0

. / . .

WATER POLLUTION

Water pollution is a major environmental problem. It is caused by various sources such as industrial waste, agricultural runoff, and domestic sewage. Industrial waste contains harmful chemicals that can contaminate water bodies. Agricultural runoff from fields can carry fertilizers and pesticides into rivers and streams. Domestic sewage contains organic waste products that can pollute water if not treated properly. Water pollution can have serious consequences for both humans and the environment. It can lead to health problems, such as cholera and typhoid fever, and it can damage ecosystems by killing off fish and other aquatic life. To combat water pollution, it is important to implement measures such as wastewater treatment and the regulation of industrial discharges.

66. Gözden geçirilen yeni plan hedeflerine göre, kalkınma hızı yıllık ortalama, sabit fiyatlarla, % 25,9 olarak saptanmış; 1972 yılı sonunda 17,3 milyar dolar düzeyinde bulunan GSİHnin 5.Plan dönemi sonunda 54,6 milyar dolara varacağı hesaplanmıştır. Fert başına gelirin ise 1978 yılında 1521 dolara ulaşacağı tahmin edilmektedir.

5. Kalkınma Plan'ının başlıca hedefleri:

67. - Tarımın modernleştirilmesi,

- Sanayi ve teknoloji alanlarında gelişme sağlanması,
- Liman, karayolu, demiryolu yapımlarına hızverilmesi,
- Telekomünikasyonun genişletilmesi,
- Enerji santrallarının yapımı,
- Sosyal refahın sağlanmasıdır.

Milli Gelir:

68. 21 Mart 1972 20 Mart 1973 dönemini içine alan 1352 takvim yılında, gayrisafi milli hasıla, sabit fiyatlarla, % 14,2 artışla, 889 milyar Riyal (13,0 milyar dolar)a, cari fiyatlarla, % 21,2 artışla 1.186,4 milyar Riyal (17,2 milyar dolar) a yükselmiştir.
69. Fert başına milli gelir, 1971 yılında 382 dolar olduğu halde, 1972 yılında 566 dolara yükselmiştir.1/

1/ Bu çalışmada yer alan rakamlar kaynakların ve İran takvim yılının özelliği dolayısıyla bazı farklılıklar göstermektedir.

**Gayrisafi Milli Hasıla'daki Gelişmeler
(Sabit Fiyatlarla)**

	1971 %	1972 %	Planlı Dönem Geçerleşmesi %	Plan Hedefi %
1. Tarım	-3,7	8,0	3,9	4,4
2. Petrol	18,9	13,3	15,2	15,3
3. Sanayi ve Maden	17,2	16,9	13,8	13,0
4. Konut	20,7	6,1	7,1	9,9
5. Su	8,5	9,3	11,2	16,3
6. Elektrik	21,2	17,9	21,7	- -
7. Hizmetler	15,6	17,2	14,2	7,5
8. Dış Faktör Gel.	14,5	4,1	28,2	- -
9. GSMH (GNP)	12,9	14,2	11,6	9,4

70. Görüldüğü üzere, 1972 yılında, tarım kesiminde, % 8, sanayi ve madenlerde % 16,9 petrolde % 13,3 hizmetlerde % 13,3 oranlarında gelişmeler olmuş; ancak, tarım kesiminin gayrisafi milli hasıla'ya katılma payı, bir önceki yıla göre, gerilerken, sanayi ve madenlerin payı yükselmıştır.

Milli Gelir'in Kesimlere göre dağılımı aşağıda verilmektedir:

**Milli Gelir'in Kesimlere Göre Dağılımı
(Sabit Fiyatlarla-Milyar Riyal)**

	1971	1972	GSMH'da Oranı %
1. Tarım	124,4	134,4	16,0
2. Petrol	144,5	153,7	19,5
3. Sanayi ve Maden	118,1	133,1	16,5
4. Konut	33,0	35,0	4,2
5. Su	1,6	1,7	0,2
6. Elektrik	17,9	21,1	2,5
7. Hizmetler	310,6	363,9	43,5
8. Dış Faktör Gel.	-19,3	-20,1	-2,4
9. Dolaylı Vergi (Net)	47,6	51,2	- -
GSMH (GNP)	778,4	889,0	100,0

1. *Chlorophytum comosum* L. (Liliaceae)
Common Name: *Clivela*
Local Name: *Clivela*
Habitat: Commonly found in open grassy areas, along roadsides, and in disturbed soil.
Description: A clump-forming plant with long, thin, strap-like leaves. The leaves are green with prominent white midribs. The inflorescence is a dense cluster of small, yellowish-green flowers at the top of a long, slender stem.
Parts Used: The entire plant is used, particularly the leaves and stems.
Preparation and Use: The leaves are cut into small pieces and boiled in water to make a tea. This tea is used as a remedy for various ailments, including fever, colds, and digestive problems. It is also used as a poultice for skin infections.
Other Information: This plant is widely distributed in tropical and subtropical regions of the world. It is considered a useful medicinal plant in many traditional systems of medicine.

Tarım Kesimi:

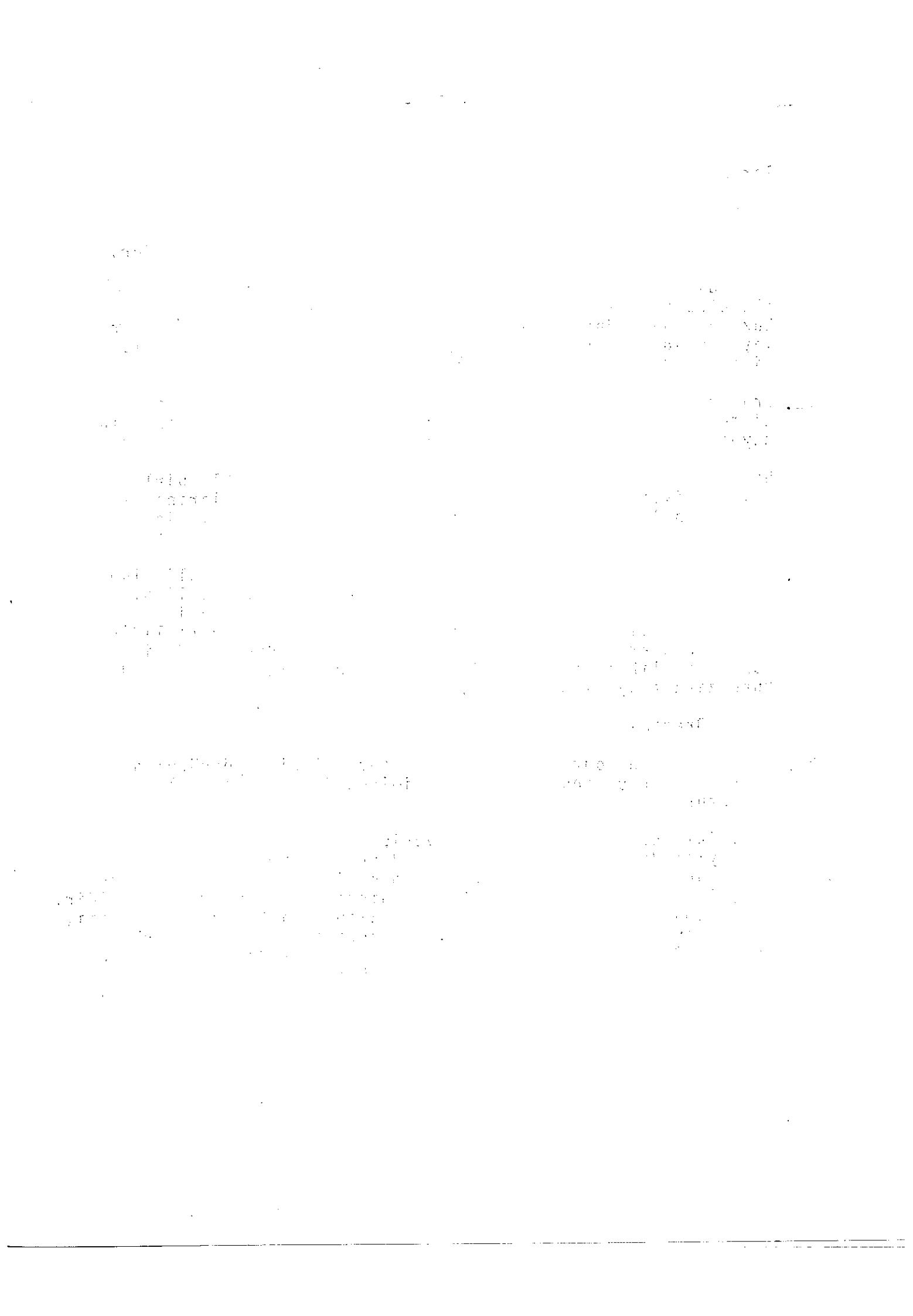
Arazi:

71. İran, deniz düzeyinden 1100 metre yükseklikte bir plato dur. Etrafını çevreleyen yüksek dağlar, yağmur alışmasını engellemektedir. Kuzeyde, 5670 metre yükseklikteki Demavent tepesi ile Elburz dağları, güneyde de Irak sınırından başlayan ve kuzeybatıdan güney doğuya uzanan Zagros dağları, ortada, bir yayla meydana getirir. İran'ın doğusunda ve iki dağ silsilesi arasında Kevir ve Lut çölleri yer almaktadır.
72. İran'da büyük su yolları azdır. Başlıca akarsuyarı, Aras, Hirmend, Sefid-Rud, Zayende-Rud'dan başka, Dicle ve Fırat'ın meydana getirdikleri Şattularap'ın bir kolu olan Karun'dur.
73. Bazı akarsulardan sulama alanında yarar sağlanmakla birlikte, faaliyette bulunan 14 baraj da sulama çalışmalarına katkıda bulunmaktadır. Ayrıca 6 baraj daha, proje ve inşa aşamasındadır.
74. Arazinin % 30'u orman, hayvancılık ve tarıma elverişli olup geri kalan kısmı, dağlar, çölter ve kılmeye elverişli olmeyen topraklardır. 165 milyon hektarlık toplam araziden ancak, 21 milyon hektarı tarım ve hayvancılığa elverişlidir. 7 milyon hektarlık kısmında tarım yapılmaktadır. Bu 7 milyon hektarlık tarım arazisinin % 40'ında sulu, % 60'ında da kuru ziraat uygulanmaktadır.

Tarım Üretimi:

75. 1963 yılından sonra alınan teşvik tedbirleri ve öngörülen toprak改革 sonucu, tarım kesiminde önemli gelişmeler olmuştur.
76. Özellikle hava koşullarının elverişli gitmesi nedeniyle, 1972 yılında, tarım kesiminde, % 8 oranında bir gelişme olmuştur. Bu gelişme sonucu, tarım kesiminin sabit fiyatlarla milli gelire katkısı % 16,0 oranında, 134,4 milyar Riyal'dır. Bu dönemde, şeker pancarı dışında kalan tarım ürünlerini üretimi, % 10 oranında artış göstermiş; hayvancılık, ve hayvan ürünlerinde % 3 oranında, orman ürünlerinde % 2, balıkçılık ürünlerinde % 7 oranında gelişmeler görülmüştür.

. / ...

Tarım Kesimindeki Gelişmeler
(Sabit Fiyatlarla)

	1 9 7 1		1 9 7 2	
	Değer (Milyar Riyal)	Gelişme Hızı %	Değer (Milyar Riyal)	Gelişme Hızı %
1. Tarım	88.969	-6,0	97.965	10
2. Hayvancılık	33.549	3,0	34.566	3
3. Ormancılık	1.187	-1,9	1.211	2
4. Balıkçılık	658	0,6	704	7
T O P L A M	124.363	-3,7	134.350	3

77. 1972 yılındaki bu gelişmelere karşılık, 1971 yılındaki géri kalış; 4.Bes Yıllık Kalkınma Planında öngörülen % 4,4 oranındaki hedefin gerçekleşmemesine yol açmış; bu dönemde tarım kesimi gelişmesi, ancak % 3,9 çevresinde oluşmuştur.

Başlıca tarım ürünlerinin üretimi aşağıda verilmektedir:

Tarım Üretimi

	1 9 7 1		1 9 7 2	
	-Miktar (000 Ton)	Artış Hızı %	Miktar (000 Ton)	Artış Hızı %
1. Buğday	3.700	- 5,0	4.500	21,6
2. Arpa	900	- 9,1	1.100	11,1
3. Pirinç (Çeltik)	1.050	- 1,9	1.200	14,3
4. Şeker Pancarı	3.980	5,3	3.949	- 0,8
5. Şeker Kamışı	594	10,7	700	17,8
6. Pamuk (Ham)	444	- 3,0	618	39,3
7. Yağlı Tohumlar	46	-22,4	54	17,4
8. Çay (Yeşil)	64	-35,0	88	37,5
9. Tütün	19	2,0	24	26,3

. / ...

91 32.
18.
25.

78. Tarım ürünlerini üretiminde de, pamuk dışında, diğer türlerde, Plan hedeflerine varılamadığı anlaşılmaktadır. Gerçekten, Plan hedeflerine göre, buğdayda 200.000 ton, şeker pancarında 550.000 ton, pirinç (çeltik) te 200.000 ton, yağlı tohumlarda 76.000 ton, arpada 135.000 ton, çayda 32.000 ton gerileme olmuştur.

Hayvancılık kesimindeki gelişmeler ise şöyledir:

Hayvancılık ve Hayvan Ürünleri Üretimi

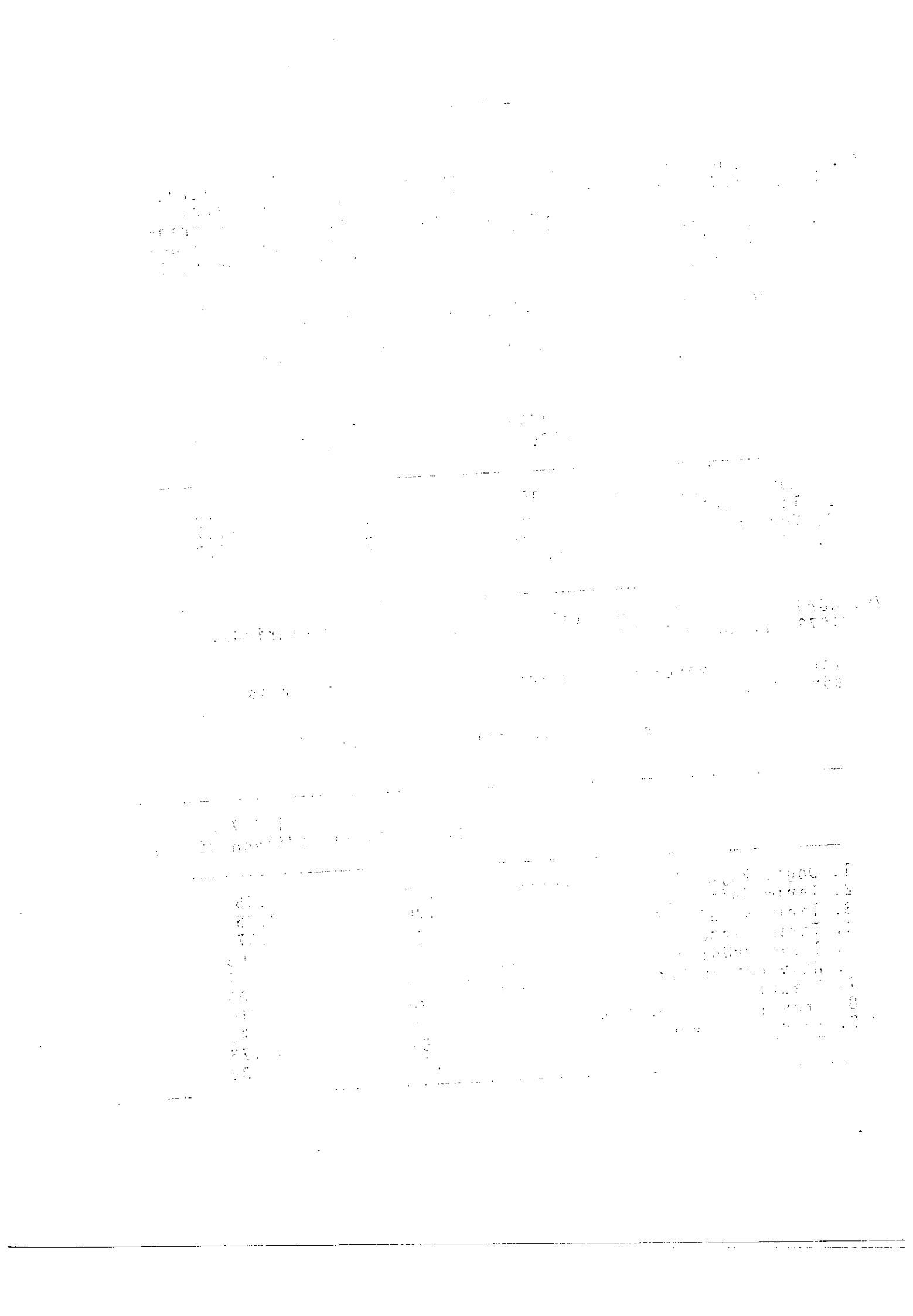
	1971 (000 Ton)	1972 (000 Ton)	Artış %
1. Koyun ve Sığır Eti	380	400	5.3
2. Tavut Eti	60	67	11.7
3. Yumurta	67	73	9.0
4. Süt	1.900	2.000	5.3

79. Görülmektedirki, hayvancılık ve hayvancılık ürünlerinde, 1972 yılında belirli artışlar olmuştur.

Tarım ve Hayvancılık alanlarına ayrılan yatırımlar ise şöyledir:

Tarım ve Hayvancılık Yatırımları

	1971 (Milyon Riyal)	1972 (Milyon Riyal)
1. Doğal kaynakların korunması	1.600	2.458
2. Tarım Üniteleri	1.967	2.756
3. Tarım Kredileri	1.684	4.574
4. Tarım Hizmetleri	377	703
5. Tarım Ürünlerinin Geliştirilmesi	634	821
6. Hayvancılık, Veteriner Hizmetleri	449	700
7. Pazarlama	791	1.310
8. Araştırma ve İncelemeler	908	993
9. Toprak Reformu	577	1.173
T O P L A M :	2.037	15.488

80. Bu yatırım harcamaları dışında, Tarım Kooperatifleri Bankası'nda 14,4 milyar Riyal tutarında kredi dağıtılmış; Tarım Geliştirme Sandığı da 182 proje için 1,7 milyar Riyallik yatırımda bulunmuştur. Bu yatırımlar, özellikle Özel Teşebbüsün ilgisi yönünde etkin olmuş; sonucta, Özel Kesimin tarım yatırımları, 4,1 milyar Riyal'e yükselmiştir.

Kooperatifler:

81. Tarım Ürünlerinin değerlendirilmesi, verimin arttırılması, üreticinin alivre satışlar ve aracılık yolu ile yapılacak işlemlerden doğacak zararlardan korunması amacıyla kurulan Kooperatifler ve Birlikler, büyük bir gelişme içerisindeindedir.
82. Nitekim 1972 yılında Köy Kooperatiflerinin sayısı 8361 i, üyeleri sayısı 2,1 milyonu bulmuştur. 1972 yılında kurulan 1,6 milyon Riyal sermayeli 4 Kooperatif Birliği'ne 72 Kooperatif üye olmuş bulunmaktadır.

Sanayi ve Madencilik:

83. 1965 yılından bu yana, özellikle, petrol gelirlerinin yükselişle, sanayi ve madencilik kesimlerinde önemli gelişmeler olmuş; 1972 yılında, üretim bir önceki yıla göre, % 16,9 oranında artış göstermiştir.
84. Bu artışın milli gelire katkısı, sabit fiyatlarla 195,9 milyon Riyal, cari fiyatlarla 205,0 milyon Riyal'dır.
85. Konut yatırımlarında % 6,1 Sulama'da % 9,8 ve Elektrik Üretiminde de % 17,9 oranlarında gelişmeler sağlanmıştır.

Sanayi Kesiminde sağlanan artış hızları ile GSMH'deki paylar şöyledir:

Sanayi Sektöründeki Gelişmeler
(Sabit Fiyatlarla)

	1 9 7 1	1 9 7 2	
	Artış Hızı %	GSMH'daki Hızı %	Artış Hızı %
1. İmalat Sanayii ve Madencilik	17.2	16.2	16.9
2. Konut	20.7	4.5	5.1
3. Sulama	8.5	0.2	9.8
4. Elektrik	21.2	2.4	17.9

Başlıca Sanayi Ürünleri :

86. İran, büyük bir sanayileşme çabası içerisinde bulunurken üretimini doğrudan doğruya imalât, ya da montaj suretiyle gerçekleştirmektedir. Bu alanda sağlanan gelişmeler, özetle şöyledir:
- a) Yılda 600.000 Ton kapasiteli İsfahan Demir ve Çelik Fabrikası, hizmete girmiştir. 1975 yılı sonunda ek tesislerle üretimin 1.900.000 tona çıkarılması programlanmıştır.
 - b) Tebriz'de kurulan ve yılda 10.000 ton çeşitli el makineleri, torna, kompresör, su pompası, elektromotor ve parçaları imal eden makine fabrikasının kapasitesi, 1979 yılında iki misline çıkarılacaktır.
 - c) Yeni devreye giren ve 4.Plan döneminde 9 milyar Riyal değerinde harcama yapılan Arak Makine Fabrikası'nda, yılda 25-30 bin ton çeşitli makine ve parça yapılmaktadır.
 - d) 3.2 milyar Riyal sermaye ile kurulan Arak Alüminyum Fabrikası'nda 45.000 ton külçe alüminyum üretilmektedir. Kapasitenin iki misline çıkarılması programlanmıştır.
 - e) Yılda 50.000 adet traktörün monte edildiği Tebriz Traktör Fabrikası'nın kapasitesinin 100.000 adede çıkarılması çalışmaları sürdürülmektedir. Bu kuruluş için 4.Plan döneminde 3 milyar Riyal'lık yatırım yapılmıştır.
 - f) Abadan, Hark ve Bender-Şahpur'da kurulan petro-kimya tesisleri 1972 yılında devreye girmiştir. Bu tesisler için 20 milyar Riyal harcanmıştır.
 - g) Üzel Sektör tarafından hizmete açılan sanayi Üniteleri arasında, dizel motörü, cimento, dokuma, cam, Lâstik, plâ stik, ampul, elektrikli ev eşyası ve madeni eşya fabrikaları da bulunmaktadır.

. / ...

12. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

13. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

14. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

15. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

16. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

17. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

18. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

19. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

20. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

21. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

22. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

23. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

24. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

25. *Leucosia* *leucostoma* *leucostoma*

87. Sanayi dallarında gerçekleşen üretim miktarları aşağıda verilmektedir:

Başlıca Sanayi Ürünleri

	Birim	1971	1972
1. Otomobil, Jeep	Adet	39.912	50.528
2. Minibüs, Ambülans	"	1.981	2.652
3. Otobüs	"	1.284	1.237
4. Kamyon, Vagonet	"	10.846	15.527
5. Buzdolabı	Bin "	171	196
6. Sığ a'a	Milyon "	13.452	12.923
7. Tütün, Tömbeki	Ton	5.384	6.154
8. Çimento	Bin "	2.882	3.372
9. Kesme Şeker	Bin "	157	160
10. Toz Şeker	Bin "	509	509
11. Bitkisel Yağ	Bin "	164	183
12. Radyo	Bin Adet	159	221
13. Televizyon	Bin "	158	185
14. Şöhben	Bin "	60	77
15. Gaz Sobası	Bin "	135	159
16. Air Condition	Bin "	94	143
17. Boya	Ton	18.847	21.218
18. Alkollü İçki	Bin Şişe	67.733	76.372
19. Alkolsüz İçki	Bin Şişe	334.602	447.050

Madencilik ve Taşocakçılığı:

88. İran'da madencilik, son yıllarda, önem kazanmış; yabancı uzman ve mühendis kullanılmak yolu ile maden çıkarma işleri hızlandırılmıştır.
89. Bu çalışmalar, özellikle, demir, bakır, kurşun, çinko ve maden kömürü alanlarında yoğunlaşmıştır.

. / ...

90. İsfahan Demir ve Çelik Fabrikası'nın ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, demir cevheri aramalarına önem verilmiştir. Son tahminlere göre, İran'ın demir cevheri rezervinin 800 milyon ton olduğu tahmin edilmektedir.
91. 6,2 milyar ton bakır yatağı olduğu, ayrıca Kerman Bölgesi'nde 400 milyon ton bakır bulunduğu saptanmıştır. Seçeme maden tesislerinin 1977 yılında hizmete girmesiyle, yılda 4 milyon ton bakır üretimi öngörmektedir.
92. Bunlardan başka, İran'da, halen 53 kurşun ve çinko işletmesi bulunmaktadır. Bu madenler üretiminin 1972 yılı miktarı, 220.000 tondur.
93. Maden kömürü üretiminde, 1972 yılında, 1 milyon ton üretim gerçekleştirildiği bildirilmektedir.

Başlıca maden ve Taşocakçılığı Ürünleri aşağıda verilmektedir:

Başlıca Maden ve Taşocakçılığı Ürünleri

	1972 (Ton)	Artış Hızı %
1. Maden Kömürü	1.000.000	18,0
2. Demir	980.000	90,3
3. Kurşun ve Çinko	220.000	12,6
4. Krom	180.000	7,5
5. Bakır	14.000	20,6
6. Manganez	20.000	14,9
7. Kireç taşı	5.200.000	24,9
8. Alçı taşı	3.400.000	13,2
9. Kaolin	55.000	32,6
10. Tuz	400.000	4,4
11. Barit	80.000	5,4
12. Silika	150.000	25,8
13. Traverten	300.000	4,2
14. Merker	35.000	21,8

Sanayi ve Madencilik Yatırımları:

94. Sanayi ve Madencilik alanlarına, 1971 yılında 23.784 milyon Riyal, 1972 yılında da 21.891 milyon Riyal yatırım yapılmıştır.

Bu yatırımların başlıca kesimler olarak dağılımı aşağıdadır:

Sanayi ve Madencilik Yatırımları Dağılımı

	1971 (Milyon Riyal)	1972 (Milyon Riyal)
1. Gıda Sanayii	1.383	903
2. Demir ve Çelik Sanayii	15.668	13.237
3. Elektrik, ve Otomotiv, Petro- kimya Sanayileri	2.026	2.200
4. Diğer Sanayi Dalları	180	209
5. Ücretim, Araştırma	294	424
6. Maden Çıkarılması	358	358
7. Özel Sektör Yardımı	1.697	2.372
Toplam :	23.784	21.891

95. Görüldüğü üzere, demir ve çelik sanayiine büyük bir ağırlık verilmekte, özel sektörde yardım konusu da dikkatle ele alınmaktadır.

Petrol:

Petrol Üretimi, Tüketimi ve İhracatı:

96. 1971 yılına göre, 1972 yılında İran'ın petrol üretimi, % 11 oranında artışla, günde ortalama 5 milyon hesabıyle, 1.839 milyon varile varmıştır.

97. 1972 yılında dünya petrolünün % 9,8 ini üreten İran, Suudi Arabistan'dan sonra Orta-Doğu'da ikinci sıraya almıştır.
98. 1972 yılında, İran'ın petrol ihracatı, bir önceki yıla göre, % 13,4 artışla, günde ortalama 4,5 milyon varil hesabıyla, 1.647,2 milyon varile varmıştır.

1972 yılında rafine edilen petrolün dağılımı şöyledir:

99. Abadan Rafinerisi- 152,2 milyon varil, Tahran Rafinerisi 34,2 milyon varil, Kermanşah ve Mescit Süleyman Rafinerisi 17,4 milyon varil.
100. Toplam 203,8 milyon varil petrolden sağlanan 191,9 milyon varil petrol ürünlerinin 108,7 milyon varili, Consortium aracılığı ile ihracata ayrılmış; 83,2 milyon varili de içerde tüketilmiştir.

Petrol Gelirleri ve Fiyatlar:

101. Petrolden sağlanan gelir, 1971 yılına göre, % 16,6 oranında artışla, 1972 yılında, 2.247,1 milyon doları yabancı şirketlerden olmak üzere, 2.460,9 milyon dolara yükselmiştir.
102. 1973 yılı Mart ayında, Consortium üyeleri ile yapılan görüşmeler sonucu, yabancı şirketlerin mülkiyet ve işletme hakkı, tümü ile İran'a devredilmiş; ancak Consortium'un İran'ın uzun süreli alıcısı olması kararlaştırılmıştır. Ayrıca Consortium-la, asgari fiyatlar üzerinden, 20 yıl süreli petrol satışını öngören bir anlaşma imzalanmıştır.
103. Bu gelişmelerden sonra, Kuveyt'te, Bakanlar düzeyinde yapılan Basra Körfezi petrol üreticileri konferansında, petrol fiyatlarının üretici ülkeler tarafından saptanması kararlaştırılmış; petrolün afişe fiyatının 2,17 dolardan 3,60 dolara yükseltilmesi kararlaştırılmıştır.
104. Son Arap-İsrail savaşı sırasında, açık arttırma ile, İran Milli Petrol Şirketi'nin günde 430.000 varillik ham petrolü, 17,30 dolardan satması üzerine, Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü (OPEC) nün Tahran'da yaptığı toplantıda, petrol afişe fiyatının 11,60 dolara yükseltilmesi kararlaştırılmıştır.

1. What is the name of the author?

2. What is the title of the book?

3. What is the date of publication?

4. What is the publisher's name?

5. What is the subject matter of the book?

6. What is the author's name?

7. What is the title of the book?

8. What is the date of publication?

9. What is the publisher's name?

105. Bu fiyat yükselmeleri sonucu, İran'ın, 1974 yılında, ham petrolden sağlayacağı değerin 14 milyar dolara varacağı sanılmaktadır.

Fiyat, Öcret, Kredi ve İç Ticaret :

Fiyatlar

106. Gelirlerin yükselmesi sonucu artan iç talebi karşılayacak mikarda üretim olmaması, ayrıca dünya pazarlarında fiyatların yükseltmiş bulunması, iç fiyatlara da yansımış; 1972 yılında toptan eşya fiyat endeksi, % 5,7 oranında, tüketim malları endeksi ise % 6,3 oranında artmıştır.

Toptan eşya fiyatlarında, 1971 ve 1972 yıllarındaki gelişmeler söylenir:

Toptan Eşya Fiyat Endeksi

	1971 %	1972 %	Toplamdaki Payı %
1. İçerde üretilen tüketim malları	7.8	6.3	73.1
2. İthal Malları	4.1	9.9	17.2
3. İhrac malları	5.9	16.1	4.7
Genel Endeks	7.1	5.7	100.0

107. Toptan eşya fiyatlarındaki önemli yükselmeler, özellikle, ithal ve ihrac mallarında görülmektedir.
108. Perakende Eşya Fiyat Endeksinde de, Toptan Eşya Fiyatları paralelinde belirli yükselmeler olmuştur. Bu gelişmeler söylenir:

. / ...

1. *Perpetrator*

1.1. *Physical description*

1.1.1. *Height*

1.1.1.1. *Male* (approx. 175 cm)

1.1.1.2. *Female* (approx. 160 cm)

1.1.2. *Weight*

1.1.2.1. *Male* (approx. 75 kg)

1.1.2.2. *Female* (approx. 60 kg)

1.1.3. *Build*

1.1.3.1. *Male* (approx. 75 kg)

1.1.3.2. *Female* (approx. 60 kg)

1.1.4. *Complexion*

1.1.4.1. *Male* (approx. 75 kg)

1.1.4.2. *Female* (approx. 60 kg)

1.1.5. *Eye color*

1.1.5.1. *Male* (approx. 75 kg)

1.1.5.2. *Female* (approx. 60 kg)

1.1.6. *Hair color*

1.1.6.1. *Male* (approx. 75 kg)

1.1.6.2. *Female* (approx. 60 kg)

1.1.7. *Facial features*

1.1.7.1. *Male* (approx. 75 kg)

1.1.7.2. *Female* (approx. 60 kg)

1.2. *Behavioral characteristics*

1.2.1. *Aggression*

Pearakende Eşya Fiyatları Endeksi

	1971 %	1972 %	Toplamdaki %
1.Gıda Maddeleri	9,7	6,4	13,2
2.Giyim Eşyası	3,2	5,5	12,5
3.Konut	2,9	8,6	12,1
4.Ev Eşyası	1,1	2,3	6,4
5.Diğerleri	1,7	4,7	25,8
Genel Endeks	5,5	6,3	100,0

Ücretler:

109. Fiyatlardaki yükselmelere karşılık ücretlerde de bilirli yükselmeler olmuş; işçi ücretlerinde, bu artış, ortalama olarak % 23,2 oranına ulaşmıştır.

1971-1973 döneminde uygulanan ücretler, aşağıda verilmektedir:

	1971 (Dolar)	1972 ~ 1973 (Dolar)
Düz İşçi	Günlük 1,0 ~ 1,4	1,5 ~ 2,0
Yarı Tecrübeli İşçi	Günlük 1,4 ~ 2,6	2,5 ~ 3,0
Kalifiye İşçi	Günlük 2,7 ~ 4,6	3,5 ~ 5,5
Teknik İşçi(Mekanik)	Aylık 85,5 ~ 160,6	120,0 ~ 200,0
Laboratuar Analisti	Aylık 109,1 ~ 125,1	150,0 ~ 220,0
Kontrolör	Aylık 264,0 ~ 305,0	300,0 ~ 420,0
Müdür	Aylık 528,0 ~ 660,0	600,0 ~ 700,0

110. Sanayi ve Madencilik Kesimlerinde çalışan işçilerin ücretleri, genellikle, diğer işçi ücretlerinin üzerinde bulunmaktadır. Bu alanda hazırlanan endeks aşağıda verilmektedir:

1961 - 1962 - 1963

62

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963
1961 - 1962 - 1963

Sektörlere Göre Ücretler Endeksi

	1971 1969-100	1972 1969-100	Artış Oranı %
1.Süt ve Mamulleri	126,5	145,8	15,3
2.Bitkisel Yağlar	133,9	156,4	16,3
3.Dokuma	135,1	159,6	25,5
4.Deri	115,8	149,5	29,1
5.Ayakkabı	130,0	205,7	53,2
6.Petro-Kimya	232,5	259,8	11,7
7.Boya	176,8	221,0	25,0
8.Parfümeri ve Sabun	134,2	176,3	31,4
9.Cam	183,2	347,3	89,6
10.Çimento	127,0	163,9	29,1
11.Radyo,Televizyon,Telefon	171,4	213,6	27,5
12.Taşit Araçları	162,0	195,2	20,5
Genel Endeks	141,5	174,3	23,2

Para ve Kredi:

111. Bankacılık düzenindeki gelişmelere uygun olarak, 1972 yılında, para, kredi ve mevduat miktarlarında önemli yükselmeler olmuştur.
112. Emisyon, % 30,1 oranında artmış, 18,5 milyar Riyal'e varmış; mevduatta % 34,2 banka kredilerinde % 30,5 Merkez Bankası kredilerinde % 25,5 oranlarında yükselmeler kaydedilmiştir. Enflasyonist etkilerin baskısı sonucu, para arzi da, % 35,6 oranındaki gelişme ile 158,6 milyar Riyal'a yükselmiştir.

. / ...

113. Banka Kredilerinin 1971 ve 1972 yıllarındaki dağılımı aşağıda verilmektedir:

Banka Kredileri Dağılımı

	1971 (Milyar R.)	Artış Oranı %	1972 (Milyar R.)	Artış Oranı %
1. Ticaret	73,6	26,8	104,3	23,0
2. İhracat	14,5	5,3	17,8	4,9
3. İthalat	23,5	8,5	31,1	8,7
4. Tarım	17,4	6,3	28,9	8,0
5. Sanayi ve Madenler	42,6	15,5	63,8	17,7
6. Konut	34,4	12,5	45,8	12,8
7. Diğerleri	68,9	25,1	68,0	18,0
Toplam	274,9	100,0	359,7	100,0

Yabancı Sermaye Yatırımları:

114. Yabancı Sermaye yatırımları, ilgili kanun gereğince, İktisat Vezareti'ne bağlı Sermaye Yatırımlarını Teşvik ve Koruma Merkezi tarafından yürütülmektedir.

115. 1968-1972 yılları arasında İran'a yapılan yabancı sermaye yatırımları ile çıkan ve kalan sermaye yatırımları ve bunların oranları aşağıda verilmektedir:

İran'da Yabancı Sermaye Yatırımları

	Giren (Milyon R.)	Cıkan (Milyon R.)	Kalan (Milyon R.)	Giren-Cıkan Oranı %
1968	1.583	586	997	37.0
1969	3.264	719	2.545	22.0
1970	2.318	567	1.751	24.5
1971	1.472	664	808	45.1
1972	1.336	1.100	236	81.3
Toplam	9.973	3.636	6.337	36.5

116. İran'a gelen yabancı sermayenin hemen hemen yarısı, Birleşik Amerika'ya ait bulunmaktadır. Birleşik Amerika'yı sırayla, Batı Almanya, İngiltere ve Fransa izlemektedir. Ancak, son yıllarda Japon yatırımlarının gelişmekte olduğu görülmektedir.

İran'a Gelen Yabancı Sermayenin Dağılımı
(Milyon Riyal Olarak)

	1968	1969	1970	1971	1972	Toplam
1.Birleşik Amerika	855	2.696	560	502	349	4.962
2.Batı Almanya	178	125	720	295	131	1.449
3.İngiltere	242	118	331	268	29	998
4.İtalya	5	3	122	2	5	136
5.Belçika	60	4	32	11	59	166
6.Pakistan	-	16	28	-	-	44
7.Danimarka	24	2	1	8	3	38
8.Japonya	-	10	129	55	221	415
9.İsveç	25	25	23	21	32	129
10.Fransa	67	39	117	127	102	512
11.Filipin	-	6	6	9	-	21
12.Hollanda	23	29	41	18	-	126
13.Diğerleri	93	131	208	153	400	985
Toplam	1.583	3.264	2.318	1.472	1.335	9.973

117. Bu yatırımlar, genellikle, elektronik, kimya, Lastik, kimyasal maddeler, metal, maden ve otomotiv endüstrisi alanlarında faaliyette bulunmaktadır.

Bütçe ve Maliye:

118. 1972 yılına kadar İran'da bütçe uygulaması, iki biçimde yürütülmektedir.

- Kalkınma Bütçesi: Beş yılda bir Devlet Planlama Teşkilatı tarafından, kalkınma planlarının uygulamasını sağlamak üzere hazırlanan bu tür bütçenin uygulaması da adı geçen Teşkilat tarafından yapılmaktaydı.
- Cari Bütçe: Bu tür bütçe, Hazine'nin gelir ve harcamalarını kapsamaktadır.

./...

the first few pages of the book, and then it's just a series of short, sharp, rhythmic, repetitive strokes. It's like a musical score, where each note corresponds to a specific action or movement. The strokes are varied in length and intensity, creating a sense of dynamic energy and fluidity.

Overall, the style is minimalist and expressive, emphasizing the relationship between form and movement.

What are some common motifs or recurring elements in your work?

One motif that appears frequently in my work is the use of negative space. I often leave gaps and white space between the ink strokes, which creates a sense of depth and atmosphere. Another recurring element is the use of organic shapes, such as circles, ovals, and irregular forms, which suggest natural forms like leaves, stems, and roots. I also frequently use horizontal and vertical lines to create a sense of balance and structure. In terms of color, I tend to use a limited palette of earthy tones, such as browns, tans, and grays, which give the work a rustic and organic feel.

How do you approach the process of creating a piece? Do you have a specific workflow or technique?

When I start a new piece, I usually begin by sketching out the overall composition and layout on a separate sheet of paper. This helps me to plan the placement of different elements and to establish a sense of balance and flow. Once I have a rough outline, I'll begin the actual drawing process, starting with the main structural elements and then adding more detail and texture as I go along.

I tend to work in a loose, gestural style, allowing myself to make mistakes and experiment with different techniques. I might use a brush to create broad, sweeping strokes, or a pen to add fine, detailed lines. I also often use a combination of different tools, such as a brush, a pen, and a pencil, to create a variety of textures and tones.

Finally, once the piece is complete, I'll take a step back and evaluate it, making any final adjustments or additions as needed. I try to let the work speak for itself, rather than over-analyzing every stroke or line.

119. Ancak, 1972 yılından itibaren bu ikili bütçe uygulamasına son verilerek "Genel Bütçe" uygulamasına geçilmiştir.

21 Mart 1972 - 20 Mart 1973 dönemini kapsayan İran Bütçesi, söylenir:

1972-1973 İran Bütçesi

	Gelir (Milyar R.)	İstikraz (Milyar R.)	Toplam (Milyar R.)	Gider (Milyar R.)
1. Cari Bütçe	179.3	36.6	215.9	215.9
-Genel Bütçe	164.3	36.6	201.4	201.4
-Özel Bütçe	14.5	-	14.5	14.5
2. Kalkınma Bütçesi	129.0	42.0	171.0	171.0
3. Devlet Kuruluşları	169.2	1.2	171.6	171.6
Toplam	468.7	79.8	548.5	548.5

120. 1972-73 dönemi için İran Bütçesi'nin toplam gelirleri, 468,7 milyar Riyal, toplam giderleri, 548,5 milyar Riyal'dır. 79,8 milyar Riyal'lık açığın 39,2 milyar Riyal'lık kısmı dış, 40,6 milyar Riyal'lık kısmı da iç borçlanmalarla karşılaşacaktır.

Turizm Gelir ve Giderleri:

121. İran, turizme, özellikle, 1953 yılından sonra önem vermeye başlamış; bu arada 1960 yılında, İran Milli Turizm Teşkilatı (INTO) kurulmuştur.
122. 4.Plan döneminde turizm alanına 3,7 milyar Riyal'lık yatırım ayrılmış; 5.Plan'da ise bu yatırımlar, 8,9 milyar Riyal'e yükseltilemiştir.
123. Halen, İran'da turizm giderleri, gelirlerden yüksek bulunmaktadır.
124. Gelen turistler arasında, Afganistan, Birleşik Amerika, Pakistan, İngiltere ve Fransa uyruklu başta bulunmaktadır.

Dış Ekonomik İlişkiler:

Anlaşmalar:

125. İran, son yıllarda, Batı ve Sosyalist ülkeler ile dış ekonomik ilişkilerini geliştiren yeni anlaşmalar imzalanmış bulunmaktadır. Bu anlaşmalar çerçevesinde İran, ekonomik, ticaret, teknik yardım ve işbirliği alanlarını genişletmek istemektedir.
126. Bu anlaşmalar dört bölümde toplanabilir.
- Doğu Bloku ile imzalanan ve takasa dayanan klininq esaslı ticaret anlaşmaları: Sovyetler Birliği, Polonya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Bulgaristan, Macaristan ve Romanya ile bu tür anlaşmaları bulunmaktadır. Ayrıca, Çin Halk Cumhuriyeti ile bu tür bir anlaşma da imzalanmıştır.
 - İran; İngiltere, Fransa ve Hindistan ile takas biçiminde olmayan, serbest dövizli mal değişimini sağlayan anlaşmalar sahiptir.
 - 1963 yılında İran'ın, Avrupa Ekonomik Topluluğu ile imzaladığı ve İran'a, hali, kuru üzüm ve kayısı ihracatında tercihli tarife uygulanmasını sağlayan anlaşma, Üçüncü grubu teşkil etmektedir.
 - Dördüncü grup anlaşma, İran için "En Ziyade Müsaadeye Mazhar" ülkesi uygulamasını sağlayan RCD (Türkiye, İran ve Pakistan) anlaşmasıdır.

Son yıllarda İran'ın imzaladığı önemli anlaşmaların başlıklarları şunlardır:

- Sovyetler Birliği ile, 15 yıl süreli anlaşma. Sovyetler Birliği'nden makine, cihazlar ve aramalları ithalatı sağlanacak; buna karşılık gaz, madenler, pamuk ve çeşitli tarımsal ürünler ihracatı yapılacaktır.
- Bulgaristan ile imzalanan 5 yıl süreli anlaşma. Anlaşmanın amacı, iki ülke arasındaki ticareti, bu süre içerisinde 200 milyon dolara yükseltmektir.
- Çin Halk Cumhuriyeti ile imzalanan 5 yıl süreli anlaşma, dış ticaret ilişkilerini artırmayı amaçlamaktadır.

the first time in the history of the world, the power of the state was used to force the people to do what they did not want to do. This was the beginning of the end of the American Republic.

Dış Ticaret İlişkileri:

1968-1972 dönemi ithalat ve ihracat gelisi şöyle olmuştur:

İran'ın Dış Ticaret İlişkileri

(Milyon Dolar)

	1968 Yıllık	1969 Yıllık	1970 Yıllık	1971 Yıllık	1972 Yıllık	Artış Hızı %
İhracat	216,9	244,7	277,9	314,5	450,8	19,9
Ithalat	1.380,2	1.542,7	1.676,6	2.060,9	2.570,4	16,7
Açık	1.172,3	1.290,8	1.398,7	1.716,4	2.119,6	16,0

127. İran'ın dış ticaret ilişkilerinde, Sosyalist Ülkeler başta gelmekte, daha sonra bu Ülkeleri Avrupa Ekonomik Topluluğu Üyeleri izlemektedir, Üçüncü sırayı ise Uzak Doğu Ülkeleri almaktadır.
128. İran'ın ihracatında petrol ve yağılar yer almamakta, buna karşılık diğer maddeler, geleneksel mallar ve sanayi malları olarak iki bölümde gösterilmektedir.
129. Geleneksel ihracat malları arasında, halı, pamuk, kuru, taze meyveler, deri ve kösele, madenler, bağırsak vb. bulunmaktadır. Sanayi malları arasında, sabun, deterjan, ayakkabılar, kimyasal maddeler, giyim eşyası, çimento vb. yer almaktadır.
130. İran'ın ithalatı arasında, gelişmekte olanların satın aldığı mallara uygun olarak, makine ve teçhizat, demir, çelik elektrikli makineler, suni ve sentetik iplikler, oto yedek parçaları, kağıt, mukavva, boyalardan başka, bazı tüketim malları, dayanaklı tüketim malları bulunmaktadır.
131. Petrol gelirleri ile İran'ın ödemeler dengesi, lehte bir gelişme göstermektedir. 1968-1972 döneminde İran'ın ödemeler dengesi aşağıdaki gibi gelişmemiştir:

. / ...

İran'ın Ödemeler Dengesi

(Milyon Dolar)

	1968	1969	1970	1971	1972
Cari Gelirler	1.325	1.519	1.690	2.734	3.337
Cari Giderler	-1.805	-2.072	-2.365	-3.015	-3.502
Net	-480	-553	-675	-281	-165
Net Sermaye Hsb.	384	399	413	663	592
Görünmeyenler	-4	-	-	-24	4
Arizi Gelir Gid.	-	84	22	117	62
Genel Denge	-100	-71	-240	479	493

Dış Ticaret Rejimi ve Gümrükler:

132. İran'ın dış ticaret rejimi, Hükümete, bu konuda geniş yetki veren 1933 tarihli kanun ile 1936 tarihli kanun gereğince, İktisat Vezareti tarafından yürütülmektedir.
133. Bu yetkiler çerçevesinde, dış ticaret rejiminin esasları, her yıl açıklanır.
134. İthalatta, başlıca üç liste bulunmaktadır. İthaline müsaade edilen mallar, müsaade edilmeyen mallar ve ithali yasaklanan mallar olarak ayrılmaktadır.
135. İthalatta, yerli sanayi korunması prensibi esastır.
136. İthalatta, gümrük vergisi ile ticaret vergisi alınmaktadır.
137. Gümrük ve ticaret vergileri, günün koşullarına göre, hemen hemen her yıl değiştirilmekle beraber, özellikle, 1974 yılında içerisinde, bu gürkù dünya konjonktürüne de etkisi altında önemli indirimlere, ya da muafiyetlere gidilmiştir.
138. 1974 yılı içerisinde yapılan değişiklikler şöylece özetlenebilir.
- Portakal, Mandalina, Altıntop, Limon, Elma ve Taze Üzüm ithalatındaki sınırlama kaldırılarak serbest bırakılmıştır.
 - Kimyasal maddeler ithalatında alınan gümrük vergileri, genellikle % 25 ten % 15'e düşürülmüştür.
 - Plastik hammaddeler ithalatında gümrük vergileri muafiyete indirilmiştir.

1. $\mathcal{L}^2(\Omega)$ 2. $L^2(\Omega)$ 3. $H^1(\Omega)$ 4. $H^2(\Omega)$

5. $L^2(\Omega)$ 6. $L^2(\Omega)$ 7. $L^2(\Omega)$ 8. $L^2(\Omega)$

9. $L^2(\Omega)$ 10. $L^2(\Omega)$ 11. $L^2(\Omega)$ 12. $L^2(\Omega)$

13. $L^2(\Omega)$ 14. $L^2(\Omega)$ 15. $L^2(\Omega)$ 16. $L^2(\Omega)$

17. $L^2(\Omega)$ 18. $L^2(\Omega)$ 19. $L^2(\Omega)$ 20. $L^2(\Omega)$

21. $L^2(\Omega)$ 22. $L^2(\Omega)$ 23. $L^2(\Omega)$ 24. $L^2(\Omega)$

25. $L^2(\Omega)$ 26. $L^2(\Omega)$ 27. $L^2(\Omega)$ 28. $L^2(\Omega)$

29. $L^2(\Omega)$ 30. $L^2(\Omega)$ 31. $L^2(\Omega)$ 32. $L^2(\Omega)$

33. $L^2(\Omega)$ 34. $L^2(\Omega)$ 35. $L^2(\Omega)$ 36. $L^2(\Omega)$

37. $L^2(\Omega)$ 38. $L^2(\Omega)$ 39. $L^2(\Omega)$ 40. $L^2(\Omega)$

41. $L^2(\Omega)$ 42. $L^2(\Omega)$ 43. $L^2(\Omega)$ 44. $L^2(\Omega)$

45. $L^2(\Omega)$ 46. $L^2(\Omega)$ 47. $L^2(\Omega)$ 48. $L^2(\Omega)$

49. $L^2(\Omega)$ 50. $L^2(\Omega)$ 51. $L^2(\Omega)$ 52. $L^2(\Omega)$

53. $L^2(\Omega)$ 54. $L^2(\Omega)$ 55. $L^2(\Omega)$ 56. $L^2(\Omega)$

57. $L^2(\Omega)$ 58. $L^2(\Omega)$ 59. $L^2(\Omega)$ 60. $L^2(\Omega)$

61. $L^2(\Omega)$ 62. $L^2(\Omega)$ 63. $L^2(\Omega)$ 64. $L^2(\Omega)$

65. $L^2(\Omega)$ 66. $L^2(\Omega)$ 67. $L^2(\Omega)$ 68. $L^2(\Omega)$

69. $L^2(\Omega)$ 70. $L^2(\Omega)$ 71. $L^2(\Omega)$ 72. $L^2(\Omega)$

73. $L^2(\Omega)$ 74. $L^2(\Omega)$ 75. $L^2(\Omega)$ 76. $L^2(\Omega)$

77. $L^2(\Omega)$ 78. $L^2(\Omega)$ 79. $L^2(\Omega)$ 80. $L^2(\Omega)$

81. $L^2(\Omega)$ 82. $L^2(\Omega)$ 83. $L^2(\Omega)$ 84. $L^2(\Omega)$

85. $L^2(\Omega)$ 86. $L^2(\Omega)$ 87. $L^2(\Omega)$ 88. $L^2(\Omega)$

89. $L^2(\Omega)$ 90. $L^2(\Omega)$ 91. $L^2(\Omega)$ 92. $L^2(\Omega)$

93. $L^2(\Omega)$ 94. $L^2(\Omega)$ 95. $L^2(\Omega)$ 96. $L^2(\Omega)$

97. $L^2(\Omega)$ 98. $L^2(\Omega)$ 99. $L^2(\Omega)$ 100. $L^2(\Omega)$

- - Deri, kağıt, sentetik elyaf ithalatında da muafiyet, ya da indirim getirilmiştir,
- - Demir-Çelik ve mamulleri ithalatında ticaret vergileri ya düşürülmüş; ya da muafiyete indirimmiştir.
- - Orman sanayii ürünlerinde de ticaret vergileri kaldırılmıştır.

Türkiye-İran Dış Ticaret İlişkileri:

139. Bu iki komşu ve dost Ülke arasındaki dış ticaret ilişkileri, her iki ülkenin dış ticaret hacimlerinde oldukça küçük bir yer kaplamaktadır.
140. Son yıllarda Türkiye'nin İran'a ihracatı, en fazla 15 milyon dolara yükselebilmiş; daha önceki yıllarda bunun altında kalmıştır.
141. Türkiye'nin İran'a yapılan ihracatı ile İran'dan yapılan ithalatı aşağıda verilmektedir.

Türkiye-İran Dış Ticaret İlişkileri

Yıl	Türkiye'nin İhracatı (000 \$)	Türkiye'nin İthalatı (000 \$)
1964	4.995,4	7.114,3
1965	1.621,7	
1966	48,5	214,0
1967	247,5	
1968	7.296,1	
1969	4.795,0	1.168,9
1970	5.245,3	34,6
1971	4.131,4	4.610,2
1972	12.042,9	14.602,5
1973	11.967,7	14.719,0

TÜRKİYE-İRAN DIŞ TİCARETİ
(TÜRK YILINA GÖRE)
OCAK-ARALIK

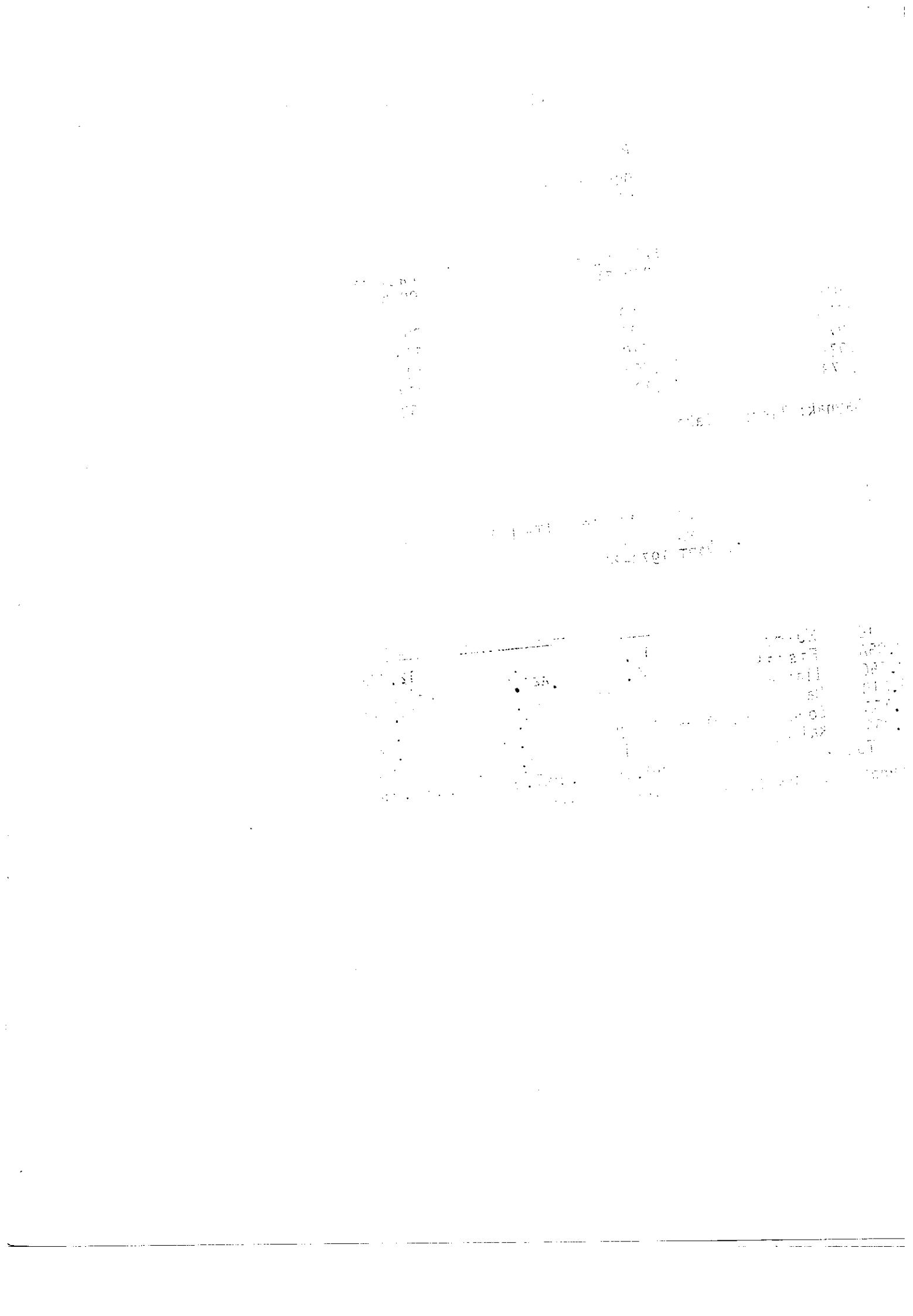
	İthalatımız (000 \$)	İhracatımız (000 \$)
1969	1.169	4.796
1970	34	5.245
1971	4.610	4.131
1972	14.603	12.043
1973	14.709	11.968

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

TÜRKİYE'NİN İRAN'DAN İTHALATI
(İRAN YILINA GÖRE)
21 MART 1973-20 MART 1974

		Kg	Değer (Riyal)	TL
08.01C	Hurma	13.800	62.594	12.982
08.05A	Fıstık	36.570	5.441.159	1.128.536
30.05C	İlaçlar	133	224.805	46.626
58.01B	Halı	42	32.471	6.734
84.15A	Soyutma Kutuları	250	101.030	20.954
98.05A	Kalem	105	3.192	662
	Toplam	50.900	5.865.221	1.216.494

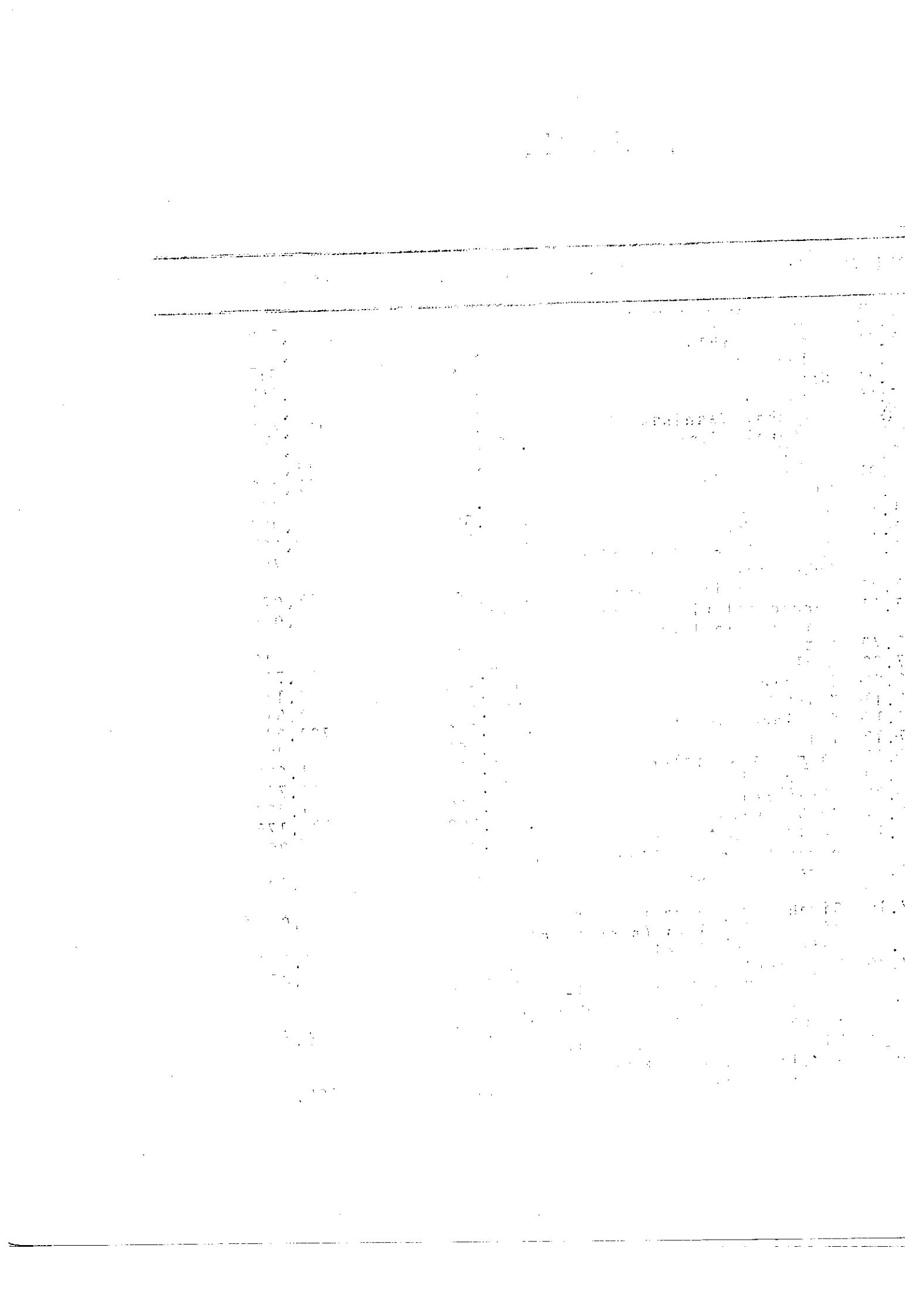
(Kaynak İran Dış Ticaret İstatistikleri)

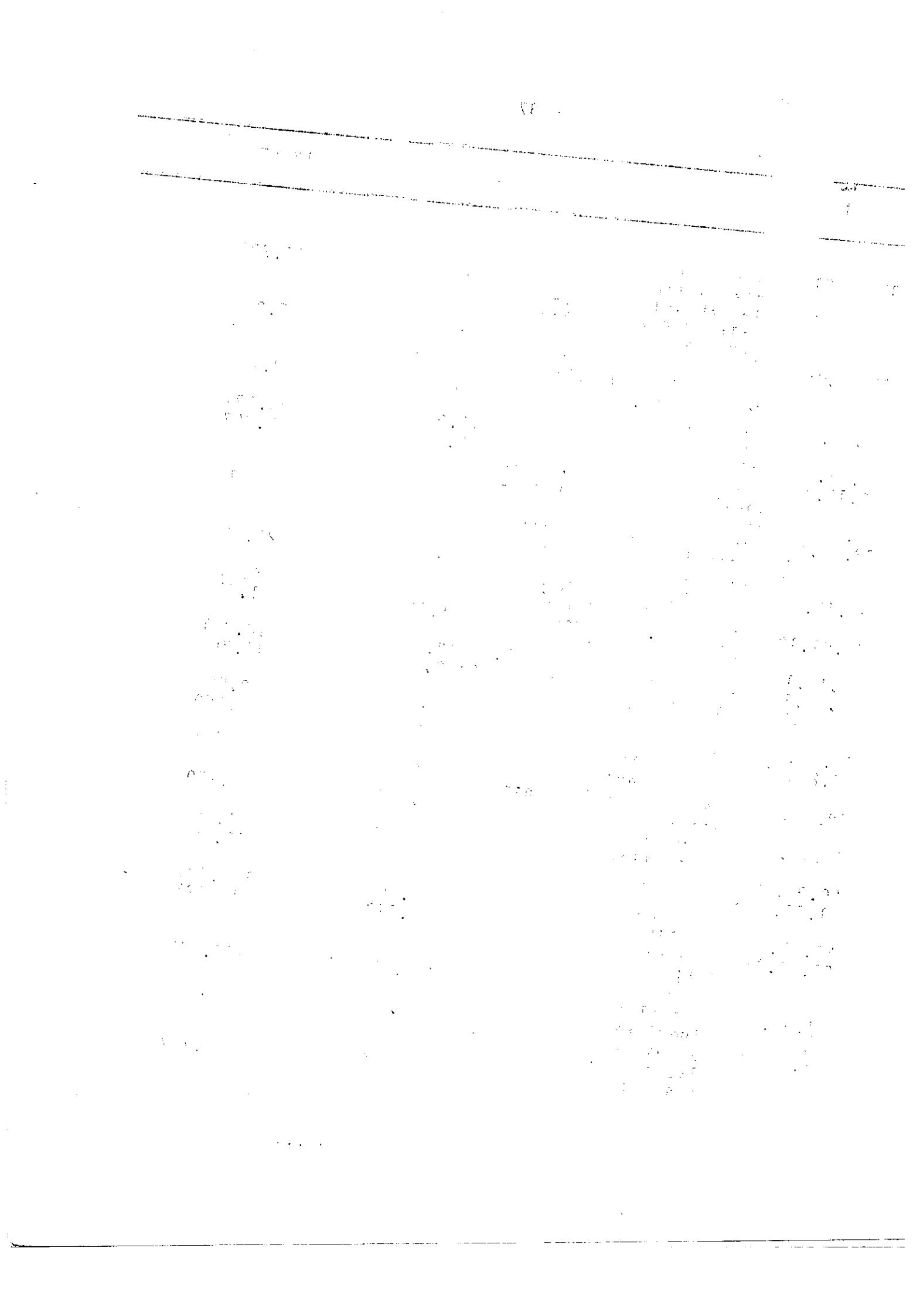
1973 YILINDA
İRAN'LA İHRACATIMIZ

86--

İSTATİSTİK NO:	MIKTAR KG.	KİYMET DOLAR
02.01.21 Koyun eti taze	3.390.233	6.916.552
03.01.29 Diğer balıklar	1.530	1.575
03.03.11 Salyanez	270	517
07.05.10 Nohut	20.000	5.600
07.05.30 Fasulve	50.437	13.343
08.02.11 Portakal (Washington)	960.145	170.562
08.02.12 Portakal (Somuti)	2.769.055	410.504
08.02.30 Limon	66.949	11.435
08.05.31 Badem (tatlı)	13.200	27.060
08.06.10 Elma	1.325.412	334.301
10.01.11 Sert huğday	9.530.589	610.350
10.01.12 Yumuşak Buğday	13.282.783	858.430
12.03.21 Her çeşit çiçek ve ağaç tohumları	100	750
17.01.20 Şeker (Rafine edilmiş)	3.000.000	907.070
20.07.11 Turuncillerin konsentre edilmiş olanları	15.000	7.048
22.09.70 Votka	72	18
25.07.30 Kaolen	200.000	10.735
25.08.00 Tebesir	100.000	2.170
25.23.11 Klinker	553.000	7.515
25.23.12 Portland Cimentosu	48.461.000	709.376
25.27.10 Talk	5.000	235
27.16.10 Bitmenli sekizler	5.000	1.688
27.16.90 Diğerleri	35.000	11.790
28.12.20 Borik asit	93.500	11.220
28.46.11 Sodyum Boratlar	2.028.500	109.175
34.02.10 Aktif anyonlu tansivoaktif organik müstahsellar	2.000	900
36.01.20 Dumansız herut	80.000	86.082
37.07.10 Siyah beyaz veya tek renkli sinema filmleri (sessiz dolus)	10	1.000
37.07.20 Sair Sinema filmi	106	10.757
38.07.20 Terebantin Esansı	15.000	3.255
38.11.12 Ziraat mücadelelerinde kul lanılan haserat kaldırıcı müstahzarlar	35.416	85.716
38.11.19 Ziraat mücadelelerinde kul lanılan diğer müstahsal ve müstahzarlar	257.182	295.958

İSTATİSTİK NO:	PIKTAR KG.	KİMMET DOLAR
38.11.21 Haşerat 8ldürlich müstahzarlar	22.536	54.222
38.11.20 Saır maksatlarla kul- lanılan diğer müstahsal ve müstahzarlar	23.536	55.817
38.12.10 Mensucat sanayinde mor- den olarak kullanılan müstahzarlar.	10.000	3.773
38.12.20 Nisastalı Dekstrinli hasıl ve apre	10.000	3.691
38.12.30 Diğer hasıl ve apreler	25.000	9.357
39.12.20 Mensucat sanayiinde kul- lanılan diğer müstahzar- lar	50	15
38.13.10 Maden satılıklarının temiz- lenmesinde kullanılan terkipler	11.380	22.000
38.19.29 Kimya sanayiine bağlı bakiye müstahsalları	2.000	8.216
39.01.19 Diğer kondensosyon müstahsallar (ravi)	1.360	1.319
40.11.11 Dış lastikler (kutu 16.)	18.003	18.281
40.11.12 Dış lastikler (kutu 17-22)	12.011	14.266
40.13.10 Vulkanize kauçuktan el- diven	10.176	18.585
44.15.10 Kontrplaklar	13.000	8.450
44.23.90 Kurutup sökülen bina- ların diğerleri	310.000	38.750
48.16.90 Kağıt veya mukavvânın diğerleri	527.115	214.150
49.11.21 Resimler provalar ve fotoğraflar	7	1.100
50.04.00 İpek ipliği	1.012	10.660
51.01.21 Poliamid esaslı Sentetik inlikler	114.966	154.031
51.01.20 Akrilik esasları olanlar	2.077	10.121
51.01.41 Poliamid esaslı sent iplikler (60 dengeden yukarı)	106.512	125.320
51.04.39 Suni elyafından olanların diğerleri	6.000	5.685
52.02.00 Madeni tellerden dokumaya elverişli inliklerden mensucat	317	6.787

İSTATİSTİK NO:	MİKTAR KG.	KİMYET DOLAR
53.06.90 Karde edilmiş yün ipliklerin diğerleri	8.978	52.382
53.07.00 Taranmış yün iplikler	10.641	232.926
56.01.11 Poliamid esaslı sentetik lifler	1.000	757
56.05.10 Sentetik lif dokunmuş iplikler	62.012	217.915
56.05.20 Sun'ileri (ipliklerin)	5.137	18.084
58.09.90 TÜL ve dantellerin diğerleri	163	1.000
62.02.90 Mefruşat eşyasının diğerleri	130.500	9.682
68.07.90 Diğer madeni yünler	33.075	6.257
68.14.10 Fren balataları	42.267	46.621
68.14.20 Diğer sürtme teferruatı	17.372	31.652
69.02.10 % 70 den fazla alüminij ihtiyac eden ates tuçları	121.500	8.774
69.02.20 Manyezit ates tuçları	145.214	14.083
69.02.50 % 50-70 arası alürinü ihtiyaç eden ates tuçları	40.000	3.330
69.02.90 Ateşe mukavim diğer tuçlar	706.239	66.552
70.10.90 Nakil ve ambalaj için cam kanalar	16.071	7.324
70.13.11 Adi camdan sofra mutfağı esyasi	14.020	12.972
70.17.10 Serum ampulleri	13.937	26.000
70.20.11 Cam yünü	3.000.000	3.800
73.12.26 Genişliği 25 mm den fazla olan diğer şeritler	60.000	26.340
73.18.21 Demir çelikten konlamasız dikişli borular (ic kutru 1 parmak)	401.000	131.477
73.18.41 Kaplama borular kutru 1 parmak	225.000	55.172
73.18.42 Kaplama borular kutru 1.2.5 parmak	117.000	39.521
73.18.43 Kaplama borular kutru 1.5.6 parmak	165.000	62.937
73.29.11 Transmisyon zincirleri	12.073	9.761
73.29.12 Motorlu kara taşıtları için patinaj zincirleri	25.324	71.000
73.29.19 Diğerleri	22.989	25.930

İSTATİSTİK NO:	MIKTAR KG.	KİYMET DOLAR
73.32.19	Vidalarin (diğerleri)	6.840
76.10.00	Alüminyum ficilar varil-	
	ler v.b.	33.895
82.11.22	Tras makinası bıçakları	2.728
83.01.19	Diğer kilitler	14.220
83.03.20	Adi madenlerden telefon	
	kumbarası	7.529
83.05.00	Adi madenlerdeki dosva	
	rantiye yazihane esvasi	1.400
84.25.91	Ricer dökere ait olan	
	aksam ve parçaları	639
84.26.10	Süt sahmaya məhsus makina	
	cihazları	1.216
84.41.11	Ev tini dikis makinaları	50.343
84.41.20	Dikis mak.mobilvası	74.913
84.54.29	Yazihane makinalarının	
	diğerleri	1.300
84.56.99	madeni katı maddelerin	
	diğerleri	3.203
85.01.51	1 beyir içicinde olanlar	9.700
85.09.13	Elektrikli kornalar sirenler	768
85.19.13	Komitatörler	3.030
85.19.19	Diğer elektrik devre	
	malzeresi	6.484
92.12.40	Doldurulmus plaklar	20
		22.460
		30
		11.967.740
	93.732.787	

870